Fugle i Danmark 1990

Årsrapport over observationer

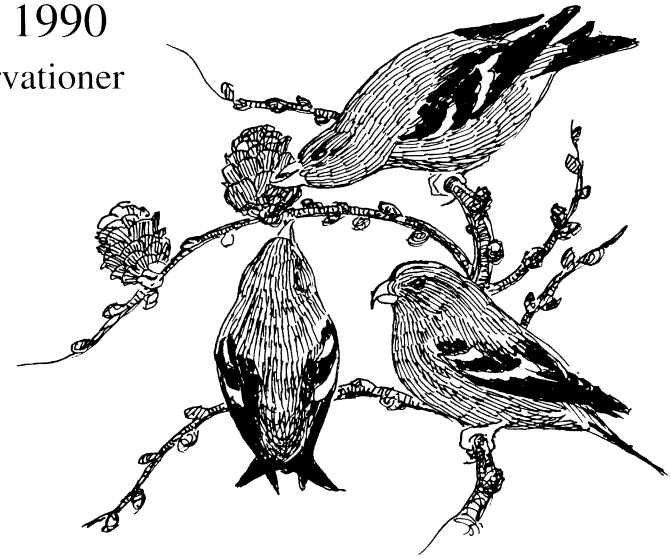

Redigeret af HENRIK SKOV, MAJ MUNK, RENÉ CHRISTENSEN, PEER LINDBALLE og JAN SMIDT

(With a summary in English: The Danish Bird Report 1990)

Meddelelse nr 16 fra Rapportgruppen

Det følgende er en landsdækkende oversigt over en række fuglearters forekomst i 1990. Oversigten er hovedsageligt baseret på observationer, indsamlet og sammenstillet i amtslige rapporter. Af vigtige karakteristika ved 1990 bør fremhæves den tredje meget milde vinter i træk, et forholdsvist varmt forår, højtryk i hele perioden ultimo april til medio maj, og relativt mange kraftige lavtryk fra vest i september, men ganske få i de andre efterårsmåneder.

Den milde vinter og varmeperioden i marts gjorde, at mange trækfugle ankom meget tidligt. Den sammenhængende højtryksperiode ved månedsskiftet til maj gav bl.a. markante trækbevægelser hos rovfugle som Vandrefalk og Aftenfalk.

September måned bød på de største forekomster af trækkende havfugle, bl.a. mange Store Stormsvaler. Rovfugletrækket var især koncentreret til dele af september og dagene omkring 20. oktober.

Indledning

Årsrapporten 1990 indeholder en oversigt over 122 fuglearters forekomst i Danmark. Rapporten er baseret på tilsvarende kilder som årsrapporterne for 1988 og 1989. Forfattere til de enkelte artsgrupper har været Kim Biledgaard (vadefugle), René Christensen (småfugle), Erik Ehmsen (andefugle), Lars Gissing Hansen (småfugle), Lars Bo Jacobsen (duer, ugler, skrigefugle, spætter), Peter Lange (Rørdrum-Flamingo, Kjover), Peer Lindballe (lommer, lappedykkere), Maj Munk (rovfugle), Jens Skovgaard Pedersen (måger, terner og alkefugle), Erling Søby (Vagtel-Trane) og Erik Holm Sørensen (stormfugle).

Materiale

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer blev udført ved Skagen (Skagen lokalgruppe), Vejlerne (Skov- og Naturstyrelsen), Tipperne (Skov- og Naturstyrelsen), Langli/Skallingen (Skov- og Naturstyrelsen), Vorsø (Skov- og Naturstyrelsen), Gilleleje (Gilleleje lokalgruppe, forår), Rørvig (Rørvig lokalgruppe), Hellebæk (Hellebæk lokalgruppe), Stigsnæs (Stigsnæs lokalgruppe, efterår), Stevns (Stevns lokalgruppe, efterår) og Christiansø (Skov- og Naturstyrelsen).

Grundlaget for rapporten er de 11 landsdækkende lokalrapporter. Følgende forkortelser for disse lokalrapporter er anvendt i artsgennemgangen:

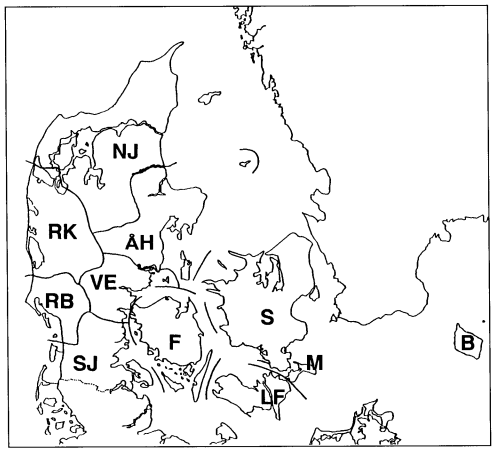

Regionsinddelingen anvendt i denne artikel.
Geographical regions of Denmark used in this report.

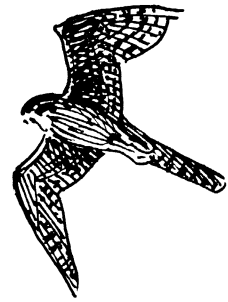

Fugle og Dyr i Nordjylland 1990 (NJ), Fugleiagttagelser i Ringkøbing Amt 1990 (RK), Fugle i Århus Amt 1990 (ÅH), Fugle i Vejle Amt 1990 (VE), Fugle i Sønderjylland (SJ), Fugleiagttagelser i Fyns Amt 1990 (F), Fugle på Sjælland 1990 (S), Fugle på Bornholm 1990 (B) og endnu ikke udkomne lokalrapporter fra Møn (M) og Lolland/Falster (LF).

Vigtige supplerende oplysninger stammer fra de landsdækkende overvågningsaktiviteter ved Fugleregistreringsgruppen (DOF), Gåsearbejdsgruppen (Kalø) og Kystfuglegruppen (DOF). Enkelte af DOFs lokalblade har også bidraget.

Vejret i 1990 og dets indflydelse på fuglenes forekomst

Ved årets start lå et højtryk over Danmark med temperaturer omkring det normale (lidt over frysepunktet). Højtrykket svækkedes hurtigt over Skandinavien, mens det forstærkedes over Centraleuropa, og fra medio januar domineredes vintervejret helt af milde og fugtige luftmasser fra syd og vest. Anden halvdel af januar og hele februar havde rekordhøje temperaturer (kun afbrudt af kortvarige temperaturfald) og meget store regnmængder. Ikke blot blev der sat ny varmerekord med 15,8° d. 24/2, men gennemsnittet for februar lå 5,8° over det normale. Traditionelt vinterfølsomme arter som Musvit, Gærdesmutte, Rødhals, Solsort og Fuglekonge gik alle frem. Usædvanligt tidlige fund af bl.a. Landsvale blev gjort i februar. Atlanterhavsvejret gav tillige en række dage med stormstyrke og større havfuglebevægelser langs kysterne af de ydre farvande. Et særdeles kraftigt lavtryk med vind af orkanstyrke bevægede sig 25.-26. januar fra Irland til Skagerrak og gav de følgende dage rekordtræk af Ride ved Skagen, hvor der d. 28. blev set 30000.

Marts-vejret var ligeledes præget af milde, men relativt tørre vinde fra sydvest. Først på måneden var der fine havfugleforekomster (især ved Nordsjælland) i forbindelse med en række hurtige frontpassager, ofte med stormstyrke. Midt på måneden forekom temperaturer på over 20° og svag sydlig vind, der bl.a. lokkede flere svaler, Lærkefalk og Gransanger til landet.

Efter en periode med omskifteligt og ret køligt vejr, førtes lun luft fra øst og sydøst ind over landet i dagene efter d. 15/4, hvilket resulterede i et ret stort træk af småfugle og rovfugle. Omkring d. 20. stabiliseredes et højtryk over Nordskandinavien, og frem til d. 26. var der solrigt, nordøstlig vind og et jævnt godt rovfugletræk. Et frontsystem passerede d. 26/4, men vejret stabiliseredes hurtigt igen, og resten af april og primo maj lå et kraftigt højtryk over Skandinavien og gav høj sol, 20-25° og vind fra østlige retninger. Flere rovfuglearter havde deres kulmination i denne periode, bl.a. Lærkefalk, Vandrefalk og Aftenfalk.

Medio og ultimo maj var vejret mere køligt med vind fra vest og nordvest. Lokalt forekom der nattefrost frem til slutningen af måneden.

Ved starten af juni ændrede vejret karakter. Indtil et stykke ind i juli gav nordøstgående lavtryk en del regn og overskyet vejr i de sydvestlige egne, mens de nordøstlige egne havde mere tørt og omskifteligt vejrlig. Det blev mere sommerligt i medio og ultimo juli, hvor et højtryk over Nordsøen og Sydskandinavien gav temperaturer på 20-25°.

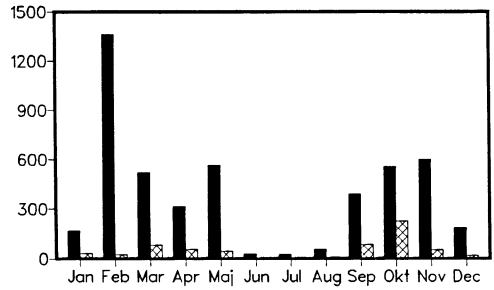

Tidsmæssig fordeling af Rødstrubet Lom (sort) og Sortstrubet Lom (skraveret).
Temporal distribution of Red-throated Diver (black) and Black-throated Diver (hatched).

I starten af august nåede temperaturen mange steder op over de 30° i forbindelse med et kraftigt højtryk over Nordsøen. Omkring d. 20. indtraf et kortvarigt stormvejr i de sydvestlige egne. Et stort rovfugletræk gik over Sjælland ultimo august, specielt af Spurvehøg, Rørhøg og Tårnfalk. I Jylland blev især Tårnfalk bemærket i stort tal allerede tidligt på måneden.

I september ændrede vejret helt karakter, og ustadig luft med megen regn dominerede. Det blæste meget, men hård kuling og storm forekom kun d. 19.-21. (fuld storm d. 21.). Under og efter stormen sås store mængder af havfugle i både de ydre og indre farvande, bl.a. Stor Stormsvale og Sodfarvet Skråpe. Mellem lavtrykkene var der kortere perioder med opklaring og mere roligt vejr, således 10-11/9, 16/9 og 26-27/9, der gav mange rovfugle på Sjælland (16/9 trak 122 Røde Glenter ind ved Stevns).

Det lavtryksprægede vejr fortsatte i oktober, dog med færre blæsende dage. Temperaturudsvingene var store. En af de få gode dage for havfugleobservatørerne var d. 7., hvor det blæste hård kuling. Efter denne lavtrykspassage kom en periode med skiftende vejr, og efter d. 13. strømmede lune luftmasser op over landet sydfra og gav temperaturer på over 20°. Siden skiftede vejret gradvist, og en kølig og tør østenvind dominerede dagene omkring d. 20. Perioder med opklaring i det ellers overskyede højtryksvejr udløste årets sidste store småfugle- og rovfugletræk, bl.a. med relativt store træktal af Duehøg på Sjælland. En usædvanlig kraftig invasion af Silkehale indledtes også i denne periode. De sidste dage af oktober blev vejret mere ustadigt og mildt.

I november og december var vejret højtrykspræget, og udbredt nattefrost forekom mere hyppigt end normalt. Perioderne 13-20/11 og 24-26/11 samt ultimo december var dog prægede af lavtryk. I den første af disse perioder iagttoges relativt mange Søkonger ved kysterne.

Artsgennemgang

Rødstrubet Lom *Gavia stellata*
Sortstrubet Lom *Gavia arctica*

Der observeredes i alt 14385 små lommer, heraf Rødstrubet Lom 4772 (33%), Sortstrubet Lom 642 (5%) og ubestemte lommer 8971 (62%). Hele landet meldte om overvægt af Rødstrubet Lom. I Nordjylland var Rødstrubet Lom over gennemsnittet, Sortstrubet Lom var helt i bund og ubestemte lommer under middel. Århus Amt og Sønderjylland meldte om et dårligt år for begge arter. Af artsbestemte lommer på Sjælland var 96 Sortstrubet og 460 Rødstrubet Lom. Fuglene fordelte sig med Vest- og Nordjylland ca 80%, Sjælland 14% og Bornholm 3%.

Forårstrækket forløb over to perioder i hhv. februar og maj måned. 11/2 552 Rødstrubet Lom Skagen (NJ), 28/2 586 ubestemte lommer Lild Strand (NJ) og 75 ubestemte lommer Gilleleje (S) samt 13/3 174 Nr. Nærå Strand (F) udgjorde den tidlige kulmination. Sidstnævnte observation var usædvanlig stor efter fynske forhold. Kulminationen i maj var større, med maksimum af ubestemte lommer 4/5 365 Skagen og 169 Langerhuse (RK). En lidt usædvanlig indlandsiagttagelse af Rødstrubet Lom var 1 Gødstrup Sø (RK) 2/2-7/4.

Efterårstrækket begyndte i september med kulmination i oktober, hvor de største dage for ubestemte lommer var 4/10 118 Søndervig (RK), 7/10 170 Hanstholm (NJ), 8/10 156 Hellebæk (S) og

20/10 242 Ølsemagle Revle (S); for Sortstrubet Lom 7/10 37 Hanstholm og 33 Ørhage (NJ) samt 8/10 61 Hammeren (B); og for Rødstrubet Lom 6/10 160 Hanstholm.

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*
I alt 108 fugle, heraf 75% i ferskvands- eller brakvandslokaliteter. Flest blev set i april og september med hhv. 15 og 18 individer. Der sås typisk 1-2 fugle på de enkelte lokaliteter med største tal 3/1 6 Furesøen (S), 10/4 4 Øster Hedekrog, Samsø (ÅH), 14/4 4 Skagen (NJ), 17/9 5 Stevns (S), 20/9-18/10 1-4 Nors Sø (NJ) og 28/11-16/12 5 Furesøen.

I jun.-aug. registeredes to i Nordjylland, som også meldte om et sikkert ynglefund med 1 unge.

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*
Der var 3 vinterfund: 1/1 3 Bøtø Strand (LF), 7/1 Stubbe Sø (ÅH) og 30/12 1 Bøtø Strand. Vinterfund er langtfra årlige, men forekommer nu og da i milde vintre (Olsen 1992). Første forårsfund var 3/3 1 Dragør Sydstrand (S). Fuglene ankom til deres yngleplads pri. mar. til ult. apr. Ynglebestanden synes at være på 250-300 par mod 190 i 1988 og 225 i 1989. Den største bestand findes fortsat i Silkeborgsøerne (ÅH), hvor en redetælling i juni på 4 lokaliteter gav 222 reder. Veserne (RK) og Fyn melder om fremgang, mens der i Nordjylland muligvis er en stagnation.

De sidste fugle sås 29/9 1 Vejlerne (NJ) og 27/11 1 Vorsø (VE), hvilket er sent.

Ynglebestanden af Sorthalset Lappedykker går fortsat frem. Foto: Erik Thomsen.

Mallemuk *Fulmarus glacialis*
Med 7978 fugle blev 1990 et år under middel (som er ca 11 000). Som sædvanlig flest ved den jyske vestkyst – 96%. Bemærkelsesværdigt var 186 eksemplarer ved Sjælland i marts måned. Kulminationen lå i sep., hvor 56% af fuglene sås. Kun få Mallemukker i nov.- dec.

Den milde vinter 89-90 gav mindre forekomster i jan.- mar., flest i Kattegat med maks. 9/3 100 Gilleleje (S).

Siden 1989 har Bulbjerg (NJ) været besøgt af Mallemukker, tilsyneladende unge "prospektorer", der med tiden evt. vil begynde at yngle på stedet. I 1990 iagttoges op til 14 Mallemukker på lokaliteten i perioden 22/4-26/6.

Efterårstrækket blev svagt, måske pga. de få længerevarende vestenvindsperioder. Følgende observationer var årets største og står for 40% af fuglene: 20/9 2525 og 6/10 672, begge Skagen (NJ).

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*
Et gennemsnitsår med 162 fugle. 117 var fra den jyske vestkyst, resten fordelte sig med 38 Sjælland og 7 Østjylland (ÅH, VE). Bemærkelsesværdigt er 5 individer fra jan.-mar., hvilket kan skyldes den milde vinter: 16/1 3 Gilleleje (S) og 4/3 2 Halmstad-Grenå (ÅH).

Første fugl fra efteråret blev set allerede 10/7, 1 Blåvand (RB). Kulminationen faldt 20-30/9, hvor en tredjedel af alle fuglene blev set. De 4 største forekomster var 15/9 9 Skagen (NJ), 20/9 21 Gilleleje og 12 Rørvig (S) samt 9/10 7 Blåvand. Fra de indre farvande foreligger et enkelt fund, 3/10 1 Ishøj Strand (S). Årets sidste eksemplar blev set med. nov. (RK).

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*
1990 blev et godt år for arten med 80 fugle: 77 fra den jyske vestkyst, 2 fra Sjælland og 1 fra Østjylland. Som sædvanligt kulminerede arten tidligere end Sodfarvet Skråpe, således 52 fugle i juli måned. To observationer er fra april: 15/4 1 Skagen (NJ) og 26/4 1 Lild Strand (NJ).

To store forekomster var begge fra kulminationsperioden i juli måned: 7/7 27 og 11/7 9, begge Vejby Klit (RK), som efterhånden kan betragtes som Danmarks bedste lokalitet for Almindelig Skråpe.

Lille Stormsvale *Hydrobates pelagicus*
Rekordår med 50 fugle, alle fra den jyske vestkyst. Næstbedste år var 1988 med 35 fugle. Den første fugl sås 15/8 1-2 sømil vest for Klitmøller (NJ), og de næste hhv. 15/9 og 19/9 – den sidste i Feldsted Kog (RK). Kulminationen med i alt 44 individer faldt 20/9-23/9 i forbindelse med en kraftig lavtrykspassage. De tre største forekomster var 20/9 8 Blokhus (NJ), 21/9 22 Blåvand (RB) og 22/9 4 Hanstholm (NJ). Årets sidste fugle var 7/10 1 Blåvand og 13-17/11 1 Lemvig (RK). Sidstnævnte blev bragt i land fra en kutter og taget i pleje, men døde 18/11.

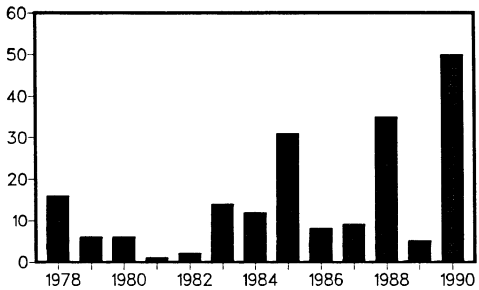

Observationer af Lille Stormsvale 1978-90.
Storm Petrel records in Denmark 1978-90.

Stor Stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*
Ligesom to af de tre foregående var 1990 et meget fint år. 97% af de i alt 216-217 fugle sås ved den jyske vestkyst. Bemærkelsesværdigt er et januarfund, 27/1 1 Hvide Sande (RK). Ligesom hos Lille Stormsvale faldt kulminationen 19-23/9 i forbindelse med en lavtrykspassage, med mange fugle både før, under og efter selve passagen 21/9. Blåvand (RK) dominerede – som sædvanligt – med 89% af totalen, og med iagttagelser frem til 10/10 (maksimumtal 98 19/9 (ny dagsrekord), 25 21/9 og 32 10/10).

Af obs. fra usædvanlige lokaliteter bør nævnes 22-23/9 2 Virksund (NJ), 24/9 1 Kysing Næs (ÅH) og 27/10 1 Avedøre Holme (S).

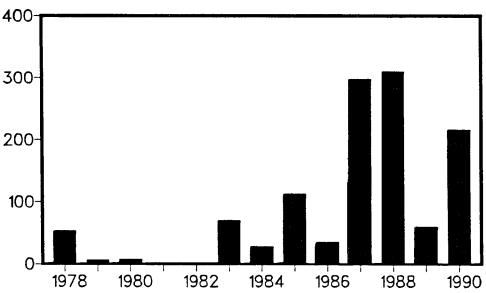

Observationer af Stor Stormsvale 1978-90.
Leach's Storm Petrel records in Denmark 1978-90.

Sule *Sula bassana*
Et pænt år over gennemsnittet med 13 185 fugle. Som sædvanligt klar overvægt af Suler om efteråret med kulmination med. sep. - pri. okt. i forbindelse med lavtrykspassager. 94% af fuglene sås ved den jyske vestkyst.

En lille top på 110 individer med. jul. blev faktisk kun registreret på Sjælland med maks. 12/7 48 Rørvig. En anden isoleret top inden kulminationen blev 8/8 334 Agger Tange (NJ). Fra kulminationen følgende større dage: 15/9 305 Vejby Klit (RK), 23/9 61 Kysing Næs (ÅH), 34 Bjørnsknude (VE), og 311 Skagen (NJ) og 7/10 308 Skagen og 750 Hanstholm (NJ). Enlige fugle blev set ved Gedser (LF) 4/9 og 8/9.

De sidste Suler blev observeret 18/11, henholdsvis Skagen og Hanstholm.

Rørdrum *Botaurus stellaris*
Totalt foreligger oplysninger om 79-101 paukende fugle på 22-24 lokaliteter. Nogle af dem var dog strejfgæster, og det faktiske antal ynglepar ligger omkring 65-75, hvilket er på niveau med 1989. Der foreligger observationer af Rørdrum fra alle områder på nær VE. Oplysninger mangler fra RB og M.

Den største del af bestanden findes i Vejlerne (NJ) med i alt 41-57 paukende hanner i perioden 14/2-18/6. De største bestande herudover findes på Værnengene/Tipperne (RK) med i alt 6 paukende, i Lakolkområdet, Rømø (SJ) med 7-9 paukende, og i Maribosøerne (LF) med 5-7 par.

Uden for yngletiden og ynglelokaliteterne er rapporteret om i alt 11-13 fugle, heraf 4-5 vinter og 6-7 efterår.

Sort Stork *Ciconia nigra*
Årstotalen på 30-40 fugle må betegnes som over middel (gennemsnit for 1978-89 er 24). Den stadigt øgede ornitologiske aktivitet er dog nok en ikke uvæsentlig grund til stigningen.

Under forårstrækket sås i alt 11-16 eksemplarer 3/5-2/6, heraf 5-8 ved Skagen (NJ) i perioden 3/5-19/5. Sommerfundene faldt i perioden 25/6-19/7, i alt 3 fugle. Flest fugle sås om efteråret, i alt 18-27 i perioden 28/7-1/9, som var præget af vinde fra SØ. Især Århus Amt bidrog med store flokke: 5/8

6 Dråby Strand, 6-10/8 8 Løgten og 21/8 6 Moesgård. Det er de største flokke af Sort Stork i Danmark siden 1979, hvor en flok på 7 blev set på Møn.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*
Ynglebestanden talte i 1990 12 par (antal unger i parentes): Vesløs NJ (4), Vegger NJ (1), Randers ÅH (2), Skjern RK (0), Fovslet VE (3), Uge SJ (0), Brøns SJ (2), Rudbøl SJ (0), Bollerslev SJ (3), Sig RB (3), Ribe RB (0) og Tobøl RB (0). Desuden var der enlige storke i Vr. Thorup (NJ), Vang (NJ), Rens (SJ), Skovby (SJ), Ansager (RB) og Gredstedbro (RB). Ynglefuglene ankom generelt pri.-med. april.

Ungeproduktionen var ret lav, i alt 18, hvilket ifølge storkegruppen dels skyldes mange unge uerfarne storkepar, dels en periode med regn og koldt vejr først i juni, som dræbte flere unger (*Fugle* 3/90).

Ud over ynglefuglene er der fra perioden 27/3-15/10 rapporteret om i alt 131-184 eksemplarer, flest fra Nordjylland, Århus Amt og Fyn. Der er dog muligvis en del gengangere i materialet, så det er ikke muligt at beregne det nøjagtige antal fugle. Forekomsten om efteråret var som i tidligere år af langt mindre omfang end om foråret.

Den største rapporterede flok sås 26/4, hvor 11 Storke rastede på Ryomgård Enge (ÅH). Herudover maks. 4 ved hhv. Skagen (NJ) 6/5, Fovslet (VE), Dovns Klint (F) 4/5 og Bøtø Nor (LF) 6/8.

Skestork *Platalea leucorodia*
1990 blev et af de bedre år for Skestork, med i alt 12-18 fugle, det største antal i mange år. Den første sås 26/4, en 2K fugl ved Langli (RB), hvor også den næste observation blev gjort: 6/5 3 ad. Herefter kunne man 7-8/5 se 6 Skestorke i Vejlerne (NJ), og de samme 6 var sidst på eftermiddagen 8/5 nået til Elling Å's udløb nord for Frederikshavn, hvor de også blev set 9/5. Dette er det største antal Skestorke set sammen i NJ siden 1966! En af fuglene var farvemærket med gule ringe, svarende til dem der bruges i Holland.

Resten af maj og juni iagttoges enkelte individer over det meste af landet: 12/5 1 Klitsøen, Lakolk (SJ), 14-16/5 1 ad. Vejlerne, 27/5-11/6 1 Agger/Harbøør Tanger (NJ,RK), 30/5 1 Langli, 31/5-1/6 1 Sydamager (S), 4-6/6 1 Henninge Nor (F), 12/6 1 Agernæs Flak (F) og 16-20/6 1 Stavns Fjord (ÅH).

Flamingo *Phoenicopterus ruber/chilensis*
Der blev i 1990 rapporteret om meget få flamingoer i Danmark, i alt kun 2-3, og ingen af dem blev racebestemt. Opfordringen fra sidste års rapport skal derfor lyde igen: racebestem venligst alle flamingoer! Se f.eks. Christensen (1991).

Årets forekomst: 11/8 og 26/8 1 Saltvandssøen (SJ), 10/11 1 trk. Svaneke (B). Den sidste er ret sen.

Herudover er rapporteret om en flok på 5 Lille Flamingo *P. minor* på Harbøør Tange (RK) 20/5 – helt sikkert undslupne parkfugle, da artens naturlige udbredelsesområde er det sydlige Afrika.

Pibesvane *Cygnus columbianus*
Pibesvaner i større antal sås næsten udelukkende ved den jyske vestkyst. Der var generelt meget få observationer af trækkende Pibesvaner om foråret, mens efterårstrækket var langt større.

Kun ganske få lokaliteter meldte om flere end 100 Pibesvaner i foråret: 119 Plet Enge (RK), 110 Stadil Fjord (RK), 14/1 180 Attrup (NJ), 17/2 408 Ulvedybet (NJ), 25/2 270 Udbjerg (SJ), 3/3 200 Rebsenge (NJ), 120 6/3 Keldsnor (F) og 17/3 352 Store Vildmose (NJ).

Efterårstrækket strakte sig over en meget lang periode. Der sås trækkende Pibesvaner på Bornholm fra 8/10 til 4/12. De fleste trak dog i oktober. Dette stemmer overens med kulminationen i de vestjyske fjorde, som faldt i månedskiftet okt./nov. (Allan Kjær Villesen pers. medd.). Der opholdt sig kun få individer på Sjælland i efteråret, mens Nord- og Vestjylland havde mange: 1150 Nissum (RK), 650 Stadil Fjord, 637 Ulvedybet og 868 Agger Tange (NJ) er maksimumtal for de pågældende lokaliteter.

De milde vintre bevirker, at flere og flere Pibesvaner overvintrer, således 31/12 450 Attrup Kær (NJ) og 1495 Vest Stadil Fjord (RK).

Sangsvane *Cygnus cygnus*
Nordjylland melder om meget store flokke – der var overalt mange hele foråret. Sønderjylland havde færre end normalt, med et samlet antal for marsken på 235 fugle. Ungfugleprocenten skal tages med et vist forbehold; Nordjylland angiver 16,7% ungfugle i forårsflokkene, mens der var 7,1% i efterårsflokkene i 1989. Trækket mod ynglepladserne var koncentreret til dagene omkring 21-24/2 med i alt 287 og 15-18/3 med i alt 269, heraf 18/3 220 NØ Hammeren (B).

I sommermånederne sås der kun Sangsvaner på fire lokaliteter på Sjælland og ved Brabrand Sø

Som sædvanligt overvintrede der også i 1990 en del Bramgæs i den sydlige del af Vadehavet. Foto: Lone Eg Nissen.

(ÅH), foruden et par der opholdt sig ved Brændegård Sø (F) fra maj til september.

Efterårstrækket ved Christiansø foregik i oktober, mens de største træktal fra Sjælland er fra november. Der var kun få Sangsvaner i Vest- og Sønderjylland om efteråret, mens der igen var mange i Nordjylland med 9/12 893 Ulvedybet (NJ) som maksimum.

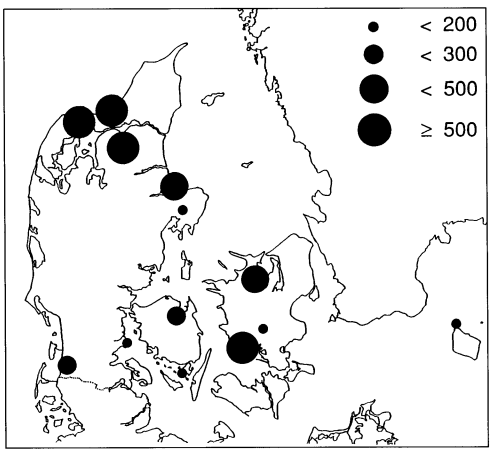

Geografisk fordeling af Sangsvaneflokke med over 100 fugle, forår 1990.
Whooper Swan. Distribution of flocks of more than 100 birds, spring 1990.

Sædgås *Anser fabalis*
Enkelte sommergæster og kun få fugle uden for hovedlokaliteterne i Nordjylland og på Sjælland var det mest karakteristiske for arten i 1990.

De største tal for foråret blev: 14/1 1800 på de sjællandske lokaliteter, med. jan. 1480 Nakskov (LF), 4/2 104 NV-Fyn, 15/2 1246 Vejlerne (NJ) og 23/2 710 Vollum (NJ).

Sommerfund blev gjort på Sjælland 1, Christiansø 2 og Bornholm 1.

Sydtrækket startede som vanligt sidst i sep., hvor Bornholm og Christiansø tilsammen havde over 1000 i perioden 24/9-8/10. Trækket over Sjælland, Lolland-Falster og Fyn kulminerede en måned senere, med 20/10 som bedste dag: 104 ved Gedser.

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*
Et normalt år, hvor der blev registreret ganske få fugle uden for Vestjylland. Fra vestkysten var der følgende maksimumtal: 20/1 11 022 Ballum (SJ), 20/1 8925 Værnengene, 20/1 15 000 Vest Stadil Fjord og 18/3 2926 Vejlerne. Sønderjylland tømtes for Kortnæbbede Gæs allerede sidst i feb., og fra sidst i mar. var der kun få i det sydlige Jylland.

23/4 blev der på Den Danske Gåsearbejdsgruppes flytællinger registreret 28 280. Først i maj brød de store flokke i den nordlige del af Vestjylland op, således 5/5 600 N Hanstholm (NJ), 5/5 1075 N Langerhuse (RK) og 6/5 2585 N Langerhuse.

Efteråret bød på et koncentreret træk ult. sep. i Nordjylland. De meget kraftige vestenvinde 20-22/9 blæste dog enkelte over på østkysten af Jylland, således 23/9 82 S Kysing Næs (ÅH). Kun få fugle rastede, største tal om efteråret blev 1495 Stadil Fjord (RK).

Blisgås *Anser albifrons*
Kun to større forekomster, begge i februar: 124 Ballum (SJ) og 125 NV-Fyn. Den samlede forårsbestand var på mellem 400 og 450 eksemplarer, hvilket er under 1% af den samlede vesteuropæiske bestand. 1 oversomrede ved Arreskov Sø (F).

Stort efterårstræk over Christiansø (B) og Bornholm, i alt ca 6000 i perioden 24/9 - 13/10 med 25/9 1910 Gudhjem, 800 Muleby, 1015 Christiansø, og 3/10 1230 Dueodde som maksimumtal. Ellers et normalt efterårstræk og kun få vinterfugle, 60 på NV-Fyn og 50 ved Ballum (SJ).

Indisk Gås *Anser indicus*
Kun ganske få fugle blev iagttaget, med senere ankomst og afrejse end normalt: 5/5 1 trk. N Hanstholm (NJ), 10/7-24/8 1 Fønsskov (F), 12/8 1 Henninge Nor (F), 13/9 3 trk. S Haderslev Dam (SJ) og 18/10 1 Brændegård Sø (F).

Observationer af denne art indsamles ikke længere på Sjælland.

Snegås *Anser caerulescens*
Der blev kun set Snegæs ved vestkysten og i Nordjylland. Fuglene ved vestkysten blev fortrinsvis set parvis; omkring 15 fugle opholdt sig her i foråret, flest 7/4 5 Arup Vejle (NJ). Fra efteråret skal særligt nævnes 19/10 7 indtrækkende, Skagen (NJ).

Observationer af denne art indsamles ikke længere på Sjælland.

Canadagås *Branta canadensis*
Endnu en mild vinter med få individer, specielt var der næsten ingen fugle uden for Sjælland og Lolland-Falster. Da der langs den svenske vestkyst lå op mod 15000 (Ib Petersen pers. medd.), vil en isvinter formodentlig ændre billedet radikalt.

Ingen meldinger om ynglepar fra Sjælland, men Nordjylland havde 3 par og Vestjylland 1.

En tidlig trækiagttagelse fra Bornholm (24/8 44 Allinge) tyder på, at unge fugle trækker mod syd for at finde fældepladser. I modsætning hertil fælder ungfugle af Sædgås og Kortnæbbet Gås nord for yngleområderne. Kongelunden (S) havde i alt 1034 trækkende, med 21/11 353 og 27/11 254 som bedste dage.

Bramgås *Branta leucopsis*
Som sædvanligt overvintrede en del i den sydlige del af Vadehavet.

Forårstrækket forløb meget spredt, som det ses af tallene fra Bornholm: første observation var 10/2 3 Sose og sidste 19/5 2 Bro Odde; flest sås i marts. Hovedtrækket over Fyn og Sjælland foregik pri. og med. april; 9/4 (3739 Dybsø Fjord (S), 499 Dovns Klint (F)), 10/4 (1100 Fejø (S)) og 16/4 (935 Dovns Klint) var de bedste dage.

Der var få oversomrende fugle, flest 31/7 11 Skarresø (S).

Efterårstrækket startede 24/9 med 333 Kongelunden (S). I oktober var der flere gode dage: 8/10 697 Christiansø (B) og 13310 Hammeren (B), 12/10 1775 Maderne (S), 13/10 tilsammen 6995 på Sjælland og 1500 på Fyn og 21/10 1830 Dovns Klint (F).

Alle amter har meldt om få fugle i dec., måske pga. det kolde vejr i slutningen af nov. og begyndelsen af dec.

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*
Et af de bedste år nogensinde for denne race. Midvintertællingen af Den Danske Gåsearbejdsgruppe viste en bestand i januar på 2967, flest (2083) i Mariager og Randers Fjorde. I den vestlige del af NJ havde Agerø maksimalt 1800 15/5. Eneste sønderjyske observation var 20/1 170 Højer Sluse.

Efterårstrækket startede 31/8 med 12 Ajstrup Bugt (NJ). Der var følgende maksimumtal fra fjordområdet ved Randers og Mariager: okt. 5044, nov. 2959 og dec. 1927. Kun få oplysninger fra andre lokaliteter, hvor Nissum Bredning (RK) havde flest med 279 15/12.

Rastende Bramgæs på de sønderjyske lokaliteter.
Resting Barnacle Geese on some S Jutland localities.

Område *Area*	jan	feb	mar	apr	okt	nov	dec
Rømø	1080	1600	3400	5	2100	3000	280
Ballum		150			4000	2000	
Margrethe Kog		4400	2400	3200	3500	5000	600

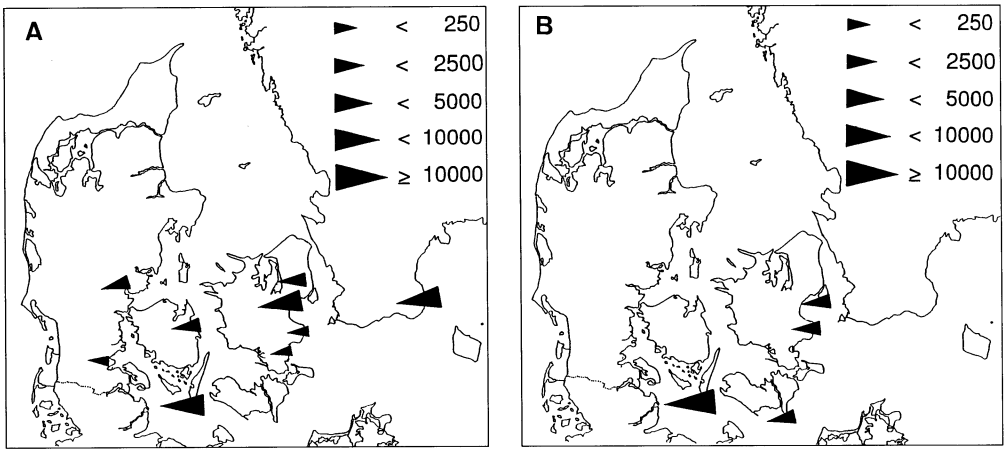

Geografisk fordeling af trækkende Mørkbuget Knortegås d. 24/9 (A) og 26/9 (B).
Passage of Dark-bellied Brent Goose on (A) 24 Sep. and (B) 26 Sep.

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*
En del Knortegæs overvintrede, således talte Gåsearbejdsgruppen ca 2500 i januar. De største koncentrationer uden for Vadehavet fandtes i Det Sydfynske Øhav, hvor 3500 rastede 10/4. Den sydlige del af Vadehavet husede op mod 10000 gæs i maj måned. Hovedtrækket mod ynglepladserne foregik i perioden 15-23/5. Der blev bl.a. set 11500 ved Gavnø (S), med 23/5 7500 som den bedste dag.

Der blev set enkelte oversomrende fugle over hele landet.

Knortegåsens efterårstræk faldt i to perioder, 24/9-26/9 hhv. 7/10-8/10. I den sidste berørtes kun Christiansø og Bornholm. Der er tilsyneladende ingen særlige vejrforhold, der kan forklare dette. 7/10 trak over 4000 forbi det sydlige Skåne, mens Christiansø kun havde to trækkende. 8/10 registreredes næsten ingen i Skåne, mens Christiansø havde 1435 og Hammeren (B) 6400. I perioden 24/9-28/9 trak i alt omkring 32500 Knortegæs forbi Dovns Klint (F); de fleste af disse fugle kom ned gennem Storebælt og drejede mod vest efter at have passeret Keldsnor Fyrtårn (F) (Goldtschmidt pers. medd.). Enkelte større rasttal fra forskellige amter skal nævnes: 9/10 226 Bøtø (LF), 14/10 382 Dragør (S), 23/10 107 Besser Rev (ÅH), 4/12 1500 Voerså (NJ). Allerede i september rastede næsten 3000 omkring Rømø (SJ).

Rustand *Tadorna ferruginea*
I hele Nordvesteuropa sås der ekstraordinært mange rustænder, specielt i juli og august. En del af disse er sandsynligvis fra den vilde bestand i Sydøsteuropa (Cherrug et al. 1991).

3 uger i maj opholdt en enkelt sig i en skovsø ved Moesgård (ÅH). Desuden følgende: 21/5 1 Thors Mølle, Marselisborgskoven (ÅH), 25/5 1 Kalløgrå (LF), 14/7 1 Norsminde Fjord (ÅH), 16/7 3 trk. Christiansø (B), 24/7 1 trk. Keldsnor (F), 25/7-5/8 1 Harboør Tange (RK), 27/7-22/8 1 hun Vejlerne (NJ), 3/8 1 Søttrup Holme (NJ), 15/8 2 ad. Over Jerstal (SJ), 20/8 1 Ballum (SJ), 21/8 3 Nissum Fjord (RK), 16/9-17/10 1 Agger Tange (NJ), 22/9 3 Margrethe Kog (SJ), 29/9 1 Ballum og 15-17/10 1 Agerø (NJ).

Observationer af arten indsamles ikke længere på Sjælland.

Knarand *Anas strepera*
De fleste amter melder om langt færre fugle end i 1989, specielt var der færre på Fyn, hvilket resulterede i et lille totalantal af ynglefugle. Der var Knarænder næsten hele året i de fleste amter. Følgende større flokke er rapporteret fra foråret: 27/3 21 Margrethe Kog (SJ), 14/4 24 Sørup Mose (LF), 12/5 26 Vejlerne (NJ), 19/5 15 Ulvedybet (NJ) og 24/6 24 Fladet (LF).

Lolland-Falster angiver 100 ynglepar, det største nogensinde, mens der på Fyn kun var halvt så mange som i 1989, nemlig 29. Herudover er der kun sikre yngleangivelser fra Nordjylland, tilsammen 22 par.

I efteråret sås kun få store flokke af Knarænder: 25/8 32 Tryggelev Nor (F), 28/8 33 Vejlen (F), 22/9 43 Tøndermarsken (SJ), 10/10 16 Brændegård Sø (F) og 24/10 40 Vejlerne.

Atlingand *Anas querquedula*
De fleste amter har meldt om langt færre i 1990 end i 1989, dog havde Århus flere, og her stod Stavns Fjord for størstedelen af observationerne.

Ud over 4 overvintrende ved Stavns Fjord (ÅH) 6/2 sås de første fugle med. mar., med 1 han 17/3 Nivå (S) som den tidligste. Der var kun få store flokke med 19/4 19 Vejlerne (NJ) og 13/5 35 Tøndermarsken (SJ) som absolutte højdepunkter.

Af de 42 nordjyske par ynglede de 38 i Vejlerne. Kun en enkelt større observation fra efteråret 48 Stavns Fjord 31/8.

Årets sidste blev 23/10 3 Alsønderup Enge (S).

Ynglepar af Atlingand.
Breeding Garganey.

Region *Area*	Ynglepar *Pairs*
NJ	42
RK	8
VE	1
F	8
LF	12-24
B	1

Rødhovedet And *Netta rufina*
I lighed med tidligere år sås arten hele året, flest i Nordjylland og på Sjælland. Den eneste observation herudover var 3/5 1 han Værnet (RK). Fra Nordjylland foreligger tre observationer: 14/1 1 hun Nord Sø (NJ), 17/2 1 han Lindholm kridtgrav (NJ) og 19/8 1 hun Bygholm Vejle (NJ). Iagttagelserne fra Sjælland er næsten identiske med dem fra 1989: 1 ynglepar med 1 unge ved Nivå og 1 han ved henholdsvis Gentofte Sø, Christianshavns Voldgrav og Birkedammen. Fladstrand (S) kunne byde på op til 3 hanner hele foråret.

Lille Skallesluger *Mergus albellus*
Sønderjylland er det eneste amt, der har meldt om mange Små Skalleslugere. Arten er visse steder vanskelig at registrere, da den gemmer sig blandt andre dykænder eller ligger tæt ind til bredden i ferskvandssøer. Fuglene må også flytte en del rundt mellem lokaliteterne, da der fra dag til dag kan være ret store forskelle i forekomsten på de enkelte lokaliteter.

Maksimum for Ishøj Strand (S) blev 49. Tøndermarsken (SJ) havde 21 27/3. 1 hunfarvet blev set 3/6 Gavnø (S). Meget få eksemplarer om efteråret, kun Christiansø (B) havde "mange": 1 han trak 22/10, den første siden 1973.

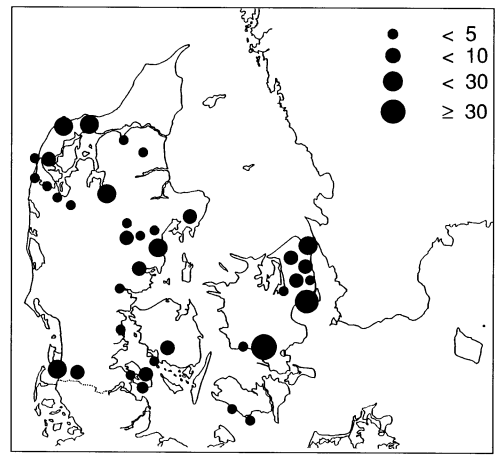

Fordeling af Lille Skallesluger i foråret 1990.
Distribution of Smew in spring 1990.

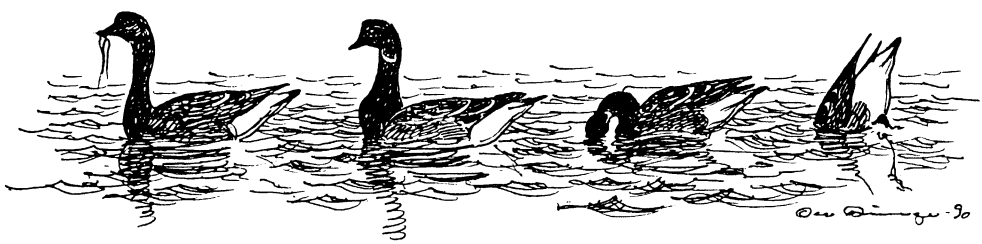

Rovfugletrækket 1990

Det dårlige vejr satte sit præg på forårstrækket. Skagen havde de laveste tal nogensinde for Musvåge og Hvepsevåge, og også på Sjælland var trækket under middel. Gode dage for Spurvehøg var 2/5 156 Hellebæk (S) og 6/5 130 Skagen (NJ), for Blå Kærhøg 22/4 31 Gilleleje (S) og 31 Hellebæk, og for Tårnfalk 24/4 47 og 8/5 64 Skagen.

Efterårstrækket var normalt for de fleste arter. Skagen havde dog mange Tårnfalke pri. aug., da en koldfront med temperaturfald fulgte efter en højtryksperiode med sydøstlige vinde. Sjælland havde flere gode dage. Rød Glente satte Danmarksrekord, og et kuldefremstød 20-21/10 udløste et stort træk af Musvåge med 20/10 1820 Kongelunden og 21/10 2603 Stevns. Trækket sås også på Langeland, hvor der 20/10 sås 2340 Musvåger. Duehøg sås ved Hellebæk 20-21/10 (13) og Stevns 21-22/10 (25). I samme periode sås 3 Kongeørne og 5 Havørne på Sjælland.

Det skal bemærkes at Moesgaard, Gjerrild og Gedser var uregelmæssigt dækket, samt at der ikke foreligger oplysninger fra Blåvand (RB) og Sønderho (RB).

Oversigt over forårstrækket (A) og efterårstrækket (B) af rovfugle for udvalgte lokaliteter.
Spring (A) and autumn (B) migration of raptors at selected watchpoints.

A) Forår	Skagen	Gjerrild	Moesgaard	Rørvig	Gilleleje	Hellebæk	Kongelunden
Hvepsevåge	121	18	5	233	175	867	81
Sort Glente	4	1		2		8	
Rød Glente	2	3	5	6	10-11	53	3
Havørn	4			1		1	1
Rørhøg	130	23	6	112	41	111	10
Blå Kærhøg	95	22	5	90	73	163	13
Hedehøg	25	3		2	3		
Duehøg	17	6	6	34	5	13	1
Spurvehøg	1222	642	84	882	119	965	92
Musvåge	262	1701	1570	1481	1522	4875	924
Fjeldvåge	835	146	2	783	366	300	9
Kongeørn						1	
Fiskeørn	177	35	1	73	54	157	6
Tårnfalk	358	55-56	32	91	86	72	7
Aftenfalk	42	7-12		21	10	13	
Dværgfalk	160	21	2	95	36	42	6
Lærkefalk	76	11	7	47	17	50	
Vandrefalk	19	2-3	1	9	3	7	1

B) Efterår	Stigsnæs	Stevns	Hellebæk	Kongelunden	Rørvig	Hyllekrog	Gedser
Hvepsevåge	2853	2505	787	374	292	2178	190
Sort Glente	3	4				1	1
Rød Glente	45	390	6	25	1	7	22
Havørn	1	8	2	1		1	1
Rørhøg	135	431	61	33	5	40	117
Blå Kærhøg	52	178	87	63	13	26	16
Hedehøg	3	3	1				2
Duehøg	3	33	21	3	3		
Spurvehøg	2696	7213	1283	1460	81	826	743
Musvåge	8422	9890	10254	4287	798	1183	272
Fjeldvåge	52	416	68	56	16	23	235
Kongeørn			3				
Fiskeørn	38	69	40	17	1	25	16
Tårnfalk	73	288	61	22	12	27	41
Aftenfalk	18	2					1
Dværgfalk	28	63	31	39	18	8	7
Lærkefalk	11	9	7	3	2	4	3
Vandrefalk	3	2	4		1		

Sort Glente *Milvus migrans*
Som vanligt sås størsteparten af årets fugle i perioden med. apr. - pri. juni. Antallet var om foråret lidt over middel med 54-57 eksemplarer. Efterårstrækket var normalt med 16-18 i alt.

Årets første sås meget tidligt, 23/3 1 Årsballe (B) og 31/3 1 Dovns Klint (F). Enkelte fugle sås også i april, men trækket kulminerede i maj (i alt 38). Den største dag var 3/5 med følgende observationer: 2 Skagen (NJ), 1 Kastbjerg Å (ÅH), 1 Hellebæk (S) og 1 Fladså Kommune (S). Største enkeltobservationer var 5/5 2-4 Dovns Klint og 20/5 3 Hellebæk. Forårsfuglene sås hovedsageligt ved Skagen (12), Langeland (F) (12-14), Nordsjælland (12) og Møn (6).

Der foreligger 2 sommerobservationer: 30/6 1 Christiansø (B) og 7/7 1 Bøtø Nor (LF).

Om efteråret blev Sort Glente udelukkende set øst for Storebælt med undtagelse af 1 1/8 Dovns Klint, som også var efterårets første. Flest fugle blev set på Sjælland (9) og Lolland-Falster (5). Sidste fugle blev set 13/10, 1 Blykobbe (B), og 14/10, 1 Christiansø.

Rød Glente *Milvus milvus*
Med undtagelse af Bornholm var forårstrækket under middel. Efterårstrækket bød som de foregående år på rekordstore træktal, hvilket afspejler fremgangen i den svenske ynglebestand. Der blev meldt om ca 10 ynglepar fordelt som følger: NJ 0-1, ÅH 1-2, VE 1, SJ ca 3, F 1, B 1-2. Ca 10 fugle overvintrede (jan.-feb. og nov.-dec.): NJ 3, RK 1, F 1, S 2, LF 1 og B 1-2.

I 1990 var der atter overvintrende Røde Glenter i Danmark. Foto: Erik Thomsen.

Forårstrækket blev indledt 28/2, 1 Risskov (ÅH), men kom først rigtigt i gang med. mar. og kulminerede i to omgange hhv. ult. mar. - pri. apr. og pri. maj. Landstotalen blev 252, og som vanligt sås størsteparten (102) på Sjælland. Største dag var 3/5 med 6 Hellebæk (S), 1 Kongelunden (S), 1 Moesgaard (ÅH) og 1 Nystrup Plantage (NJ). Sidste fugle sås 2/6 (1 Hellebæk, 5-6 Gilleleje (S)) og 3/6 (1 Skagen (NJ)).

Efterårstotalen blev 585, hvoraf Sjælland havde 491 og Jylland 25. Den første trækkende glente sås 15/8 ved Stigsnæs (S). Trækket kulminerede i sep., men der sås også en del i okt., bl.a. 21/10 61 Stevns, og 23/11 fløj 1 mod NØ ved Espergærde (S). På Sjælland var trækket især koncentreret til Stevns, som havde 390, heraf 94% 1K; særligt store dage var 16/9 122 og 27/9 95 (kun 73 ved Falsterbo, måske fordi trækket ved nordlig vind spredes ved Falsterbo, men koncentreres ved Stevns).

Havørn *Haliaeetus albicilla*
Mens de to foregående år var over gennemsnittet (1988 mindst 100, 1989 ca 95), blev 1990 et normalt år med ca 60 fugle.

Ud over trækobservationerne er følgende meddelt fra første halvår: S 2, M 2, F 1 og VE 1, desuden 1 ad. Stubbe Sø (ÅH), 2 Salten Langsø (ÅH/VE) og op til 3 Vejlerne/Ulvedybet/Nors Sø (NJ). De seks sidstnævnte fugle var stationære gennem længere tid. I andet halvår var der 12-16, hvoraf følgende var stationære: 2-3 Thy-området (NJ), 1-2 Klosterheden (RK), 1-2 Salten Langsø, 1 Arreskov Sø (F), 1 Gurre Sø/Grib Skov (S), 1 Vejlø/Glænø/Gavnø (S) og 1-2 Nyord (dog kun 26-30/10). 2 ad., Hesselbjerg Strand (F) 3/8, må have været tyske gæster på strejftur.

Der blev set i alt 17 trækkende i perioden 4/2-16/5, flest (7) ved Skagen (NJ) og på Sjælland (4). I efteråret sås 20 trækkende, flest ult. okt. På Sjælland noteredes 16 21/10, hvor Stevns havde en kanondag med 5.

Hedehøg *Circus pygargus*
Forårstrækket var stort set normalt (70), dog havde Skagen (NJ) relativt mange (35) og Sjælland få. Der blev set trækkende Hedehøge fra 3/5 (2 Skagen) helt frem til 11/6 (1 Dovns Klint (F)). Ved Skagen faldt trækket især i højtryksperioderne 5/5-

10/5 og 18/5-22/5, bl.a. 8/5 4 (samme dag 1 Dråby Vig (NJ), 1 Gjerrild (ÅH) og 1 Gilleleje (S)) og 22/5 4.

Ud over ca 12 ynglepar i Tøndermarsken (SJ), et-flere ved Sønderåen (SJ) og et muligt ynglepar i Tinglev Mose (SJ), var der et yngleforsøg i Nordjylland og et på Sjælland. Der foreligger ingen oplysninger fra Rømø (SJ) og Fanø (RB).

Der blev set usædvanligt få eksemplarer i efteråret (13), hovedsageligt i den sydlige og østlige del af landet (6 af dem tilhørte ynglebestanden i Tøndermarsken). Størsteparten af efterårsfuglene sås 22-25/8; den sidste var 22/9 1 Rudbøl Kog (SJ).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*
Med op til 15 Kongeørne afveg 1990 ikke væsentligt fra 1989 (op til 14). I første halvår (13/2-30/3) opholdt 4-7 sig i landet, heraf 3-5 i Thy-området (sandsynligvis de samme som sås i andet halvår 1989). Der var 1-2 imm. 1/2-17/2 ved Saltbækvig og i Tølløse-området (S) (jvf. 1 10/12 1989 Saltbækvig). Desuden 1 Robbedale (B). Skagen (NJ) havde 4 trækforsøg i perioden 28/3-18/4, men der er sandsynligvis tale om samme fugl, og 14/5 trak 1 juv./imm. ved Hellebæk (S).

Fra andet halvår er der to observationer fra Jylland: 6/7 1 imm. Hanstedreservatet (NJ), 21/8 1 juv. 21/8 Vind Hede. Sjælland havde mindst 3 trk. 20-21/10, alle juv./imm., og ved Stigsnæs rastede op til 3 fugle (1 ad.) 4-6/11. Derudover sås 3/11 1 Bøtø Nor (LF).

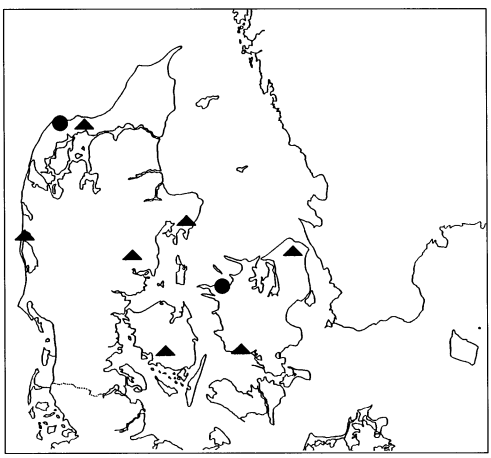

Fordeling af Kongeørne (cirkler) og Havørne (trekanter) stationære gennem længere tid.
Distribution of stationary Golden Eagles (circles) and White-tailed Eagles (triangles).

Fiskeørn *Pandion haliaetus*
Forårstrækket var normalt undtagen på Sjælland, som havde det dårligste træk siden 1980. Sjælland havde også de dårligste efterårstal, mens trækket var over middel i resten af landet.

Årets første og ekstremt tidlige Fiskeørn blev observeret 2/3, 1 Mariager (ÅH). Den næste sås mere normalt 17/3, 1 Klosterheden (RK). I Østdanmark startede trækket som vanligt ca to uger tidligere end i Jylland, med følgende bedste dage: 14/4 24, 22/4 24 og 2/5 25. Trækket ved Hellebæk (S) faldt dog to uger senere end normalt. I Jylland kom trækket først rigtigt i gang 11/4 og kulminerede med. apr. - pri. maj. Bedste dage var 22/4 18 (14 Skagen) og 8/5 22 (alle Skagen).

Der er ikke meldt om yngleforsøg. Træet, som et nordjysk par gjorde yngleforsøg i sidste år, er fældet! Af mindst 19 oversomrende sås 8 på Sjælland.

Første fugl på træk sydover noteredes 1/8, 1 Stevns (S). Størsteparten trak ult. aug. - med. sep., flest 25-28/8. Største enkeltobservationer er 19/8 10 Stevns, 21/8 9 Utterslev Mose (S), 24/8 9 Stevns og 27/8 10 Dovns Klint (F). Årets sidste Fiskeørne sås så sent som 20/10 (1 Gedser (LF)) og 6/11 (1 Kastbjerg Å (ÅH)).

Aftenfalk *Falco vespertinus*
Endnu et år med mange Aftenfalke. Hovedparten sås i en kortvarig østenvindsperiode pri. maj, fordelt over det meste af landet (NJ, ÅH, VE, F, S og M). Om efteråret sås i alt 32.

Årets første Aftenfalk trak over Gilleleje (S) 2/5. Trækket kulminerede 7/5 (27, bl.a. 18 NJ) og 8/5 (Danmarks hidtil største dagstotal for forårstrækket, i alt 58: Skagen (NJ) 18 trk. og 7 trækforsøg, Rørvig (S) 9 trk., Gilleleje (S) 7 trk., Hellebæk (S) 5 trk.). Frem til 13/6 blev der set i alt 175. Fra juli er der 5 observationer: 8/7 1 rst. Solrød Strand (S), 20/7 1 Hammeren (B), 27/7 1-2 Slagelse/Boeslund/Stigsnæs (S) og 29-30/7 1 rst. Gulstavområdet (F).

Om efteråret blev der kun set 3 Aftenfalke i Jylland, mens Sjælland havde 24, de fleste på Sydvestsjælland. Flest blev set ult. aug. - med. sep. med største observation 26/8 7 Stigsnæs. Af 12 aldersbestemte var 9 ungfugle. Årets sidste Aftenfalke var 2 Rø Plantage (B) 16/9 og en meget sen 19/10 Hjarnø (VE).

Dværgfalk *Falco columbarius*
Fra hele landet er der meldt om et middelmådigt forårstræk, mens efterårstrækket var godt. Det skal bemærkes, at der mangler oplysninger fra Ribe Amt, som normalt står for ca 50% af efterårsobservationerne.

Der var ca 20 overvintrende i jan. - med. mar. og ca 30 overvintrende i nov.-dec.; som normalt sås flest i Nord- og Vestjylland.

Forårstrækket faldt i perioden med. apr. - med. maj og toppede i to højtryksperioder hhv. sidst i april og først i maj. Største observation blev 21/4 14 trk. og 12 rst. Skagen (NJ). Uden for Skagen blev største observation 22/4 12 trk. Rørvig (S); Rørvig med 95 i alt stod for næsten halvdelen af Sjællandstotalen.

Efterårstrækket forløb jævnt i perioden ult. aug. - ult. okt. med største observation 9/9 6-9 trk. Helgenæs (ÅH). Men uden træktal fra Ribe Amt er det vanskeligt at vurdere efterårstrækket.

Lærkefalk *Falco subbuteo*
Både forårs- og efterårstrækket var normalt med hhv. 292 og 74 eksemplarer. Dog havde Nordjylland meget få efterårsfugle. Der var enkelte oversomrende, bl.a. et muligt ynglepar på Sjælland.

Varmtvejrsperioden i marts gav en ekstremt tidlig Lærkefalk: 15/3 1 Sølsted Mose (SJ). I april sås 9/4 1 Bogensø (F) og 22/4 6 Rørvig (S), hvilket er mange så tidligt. Trækket startede først rigtigt pri. maj og kulminerede 5-8/5 med følgende maksimumtal: 5/5 12 trk. Rørvig, 11 trk. og 2 rst. Skagen (NJ); 6/5 5 trk og 3 trækforsøg Skagen; 8/5 11 trk. Skagen. Som vanligt sås størsteparten af fuglene ved Skagen og i Nordsjælland. Pri. juni var der et mindre influx. Desværre foreligger der ingen oplysninger om aldersfordelingen.

Ligesom for Aftenfalken var efterårstrækket koncentreret til den østlige del af landet, idet Jylland kun havde 8 mod 66 i resten af landet (Sjælland havde 40). Første trækkende fugle blev set 4/8 1 Skagen (hvilket blev den eneste her) og 12/8 1 Fornæs (ÅH). Trækket var koncentreret til to perioder, 25-27/8 og 5-9/9 med hhv. 11 og 28 eksemplarer. Største dag var 6/9 med i alt 10 (Hellebæk 3). Sidste fugl sås 17/10 ved Stigsnæs.

Vandrefalk *Falco peregrinus*
Med en årstotal på ca 130 (heraf 71-72 trækkende) blev 1990 et dårligere år end 1988 og 1989. Foruden trækobservationerne sås der i første halvår mindst 26 Vandrefalke, hvoraf nogle var stationære i kortere eller længere tid: jan.-apr. 4-11 Nordjylland, 13/1-13/4 1-4 Vadehavsområdet (SJ), 19/1-6/2 1 Kærby Fed (F), 12/1-18/3 1 Enø/Dybsø/Gavnø (S) og 25/3-4/5 2 Ulvshale/Nyord (M). Forårstrækket var ligeligt fordelt mellem Skagen (NJ) (19 12/4-9/6) og Nordsjælland (19 12/4-22/5). Ingen dage sås mere end 3 individer.

Efterårstrækket startede 23/8: 1 NV Dovns Klint (F). Frem til 4/11, hvor den sidste sås på Stevns (S), blev der set i alt 29, hovedsageligt på Sjælland. Ud over trækket var der mindst 32 Vandrefalke i andet halvår, hvoraf nogle var stationære gennem længere tid: 1-3 Vejlerne (NJ), 1 Ulvedybet (NJ) aug.-dec., 28/10-31/12 2 Margrethe Kog (SJ) og 14/11-dec. 3-4 Enø/Dybsø/Glænø (S).

Urfugl *Tetrao tetrix*
På hovedlokaliteten Vind Hede (RK) var maksimumtallene 7 hanner 12/4, 6 hanner og 1 hun 14/4, samt 2 hanner og 7 hunner 21/4. Endvidere blev der efter yngletiden observeret 3 1K hanner 16/9. Disse tal ligner tallene fra de foregående år. På Randbøl Hede (VE) blev der blot registreret 1-2 par 29/3 og 29/4, en nedgang i forhold til tidligere. På den hemmeligholdte lokalitet i Viborg Amt (NJ) er set 4 hanner 25/1 og 3 hanner og 2 hunner 18/4.

Vagtel *Coturnix coturnix*
Efter invasionen i 1989 blev 1990 et normalt år. Det samlede antal blev 39-40, heraf 27 fra 16/5-22/6 og 11-12 fra 30/6-23/8. Da Vagtlerne ankommer til de nordeuropæiske ynglepladser ult. maj - pri. juni (Cramp & Simmons 1980), kan en del af fuglene have været på forlænget træk.

Hovedparten af observationerne er fra Nordjylland (21-22) og Ringkøbing (5). I landets øvrige regioner blev der registreret 1-3 fugle bortset fra Lolland-Falster, hvor arten ikke blev noteret. Der var tale om enkeltstående observationer, med følgende undtagelser: 31/5 2 og 10-12/6 2 Bolle Enge (NJ), samt 20-22/6 1 Dollerup Sø (VE). Årets første fund var 16/5 1 Vestamager (S), det sidste 1/10 1 Skagen (NJ). Desuden skal nævnes 23/5 1 og 3/6 1 Ertholmene (B), hvilket angiveligt er første fund her i 45 år.

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*
Med kun 57-60 fund var 1990 et år under middel. Arten registreredes fortrinsvis i den nordlige og vestlige del af landet, 27 individer i Nordjylland og 10 i Ringkøbing Amt. I landets øvrige regioner rapporteredes om 1-4 fugle. Årets første fund var 27/3 og 30/3 1 Ydernæs, Næstved (S). Antallet kulminerede i maj.

På hovedlokaliteten Vejlerne (NJ) blev der blot registreret 26 fugle, fordelt med 22 i Østlige Vejler og 4 i Vestlige Vejler. Maksimumtallet for en enkelt observation blev 4, ult. maj. Ud over Vejlerne var der følgende stationære fugle: 2/5-10/5 1 Brabrand Sø (ÅH); 20/5, 26/5 og 30/5 1-2 Busemarke Mose (M); samt 4/6, 18/6 og 10/9 1-2 Alsønderup Enge (S). Sidstnævnte blev årets sidste fund.

Engsnarre *Crex crex*
Det samlede tal blev på 7-8 eksemplarer. Ved Ryåen, Voldkær (NJ) blev der 27/5-11/6 registreret 3-4 fugle. Det pæne resultat skyldtes angiveligt, at området ikke blev grønthøstet i foråret. De øvrige observationer var: 13/6 1 Brabrand Sø (ÅH), 4/7 1 Fladsåen (SJ), 4/10 1 Skagen (NJ) og 8/10 1 Ertholmene (B).

Trane *Grus grus*
Et typisk år, hvor forårstrækket især gik over Sjælland og Møn, og efterårstrækket især over Bornholm. Forårets samlede træktal blev 2165-2175 fugle øst for Storebælt og 147-200 vest for Storebælt. Efterårets træktal blev 3710 øst for Storebælt og 16 vest for.

Årets tre første observationer var 23/2 4 trk. Vollum Sø (NJ), 10/3 1 trk. Gjorslev (S) og 10/3 1 trk. Gudhjem (B). Forårstrækket kulminerede 27/3 og 1/4 med følgende maksimumtal: 27/3 163 Hellebæk (S), 92 Kongelundsområdet (S), samt 100-150 Thorsager (ÅH) - årets eneste større vestdanske træktal; 1/4 168 Aborrebjerg (M), 150 Hellebæk (S), 116 Kongelundsområdet (S) og 104 Espergærde (S).

I Nordjylland registreredes Traner på "gammelkendte ynglepladser" i maj, juli og aug. Herudover er der to rapporter om stationære fugle: Vejlerne (NJ) 20/8-21/10, hvor maksimum var 13, heraf 2 1K; samt Bøtø Nor (LF) 31/3-10/11, hvor maksimum var 6. Endvidere skal nævnes 12/7 2 imm. rst. Gjorslev Møllesø (S).

Efterårstrækket kulminerede ult. sep. - pri. okt.: 27/9 745 Ertholmene (B), 28/9 719 Gudhjem (B) og 300 Melsted (B), 1/10 272 og 8/10 216 Ertholmene (B). Årets tre sidste observationer var 1/11 1 trk. Odense (F), 11/11 1 trk. Glænø-Dybsø (S), samt de stationære fugle i Bøtø Nor.

Regional fordeling af trækkende Traner.
Regional distribution of migrating Cranes.

Region *Area*	Forår *Spring*	Efterår *Autumn*
NJ	25	15
RK	0	0
ÅH	114-167	0
VE	6	0
SJ	2	0
F	0	1
S	ca 1500	72
LF	13	4
M	373	3
B	279-289	3631

Lille Præstekrave *Charadius dubius*
I 1990 blev der optalt 47-57 ynglepar, det vil sige samme niveau som 1989. Som sædvanligt er dækningen ufuldstændig pga. artens biotopvalg.

Ankomsten skete en god uge senere end de to foregående år. Første fugl blev set 8/4 1 Hellebæk (S), de næste 12/4. Der var enkelte større iagttagelser uden for ynglelokaliteterne, flest 30/6 27 Køge Sydstrand (S). Sidste forekomst var normal mht. tid: 15/9 1 Køge Sydstrand.

Hvidbrystet Præstekrave
Charadrius alexandrinus
Bestanden er i fortsat tilbagegang. I 1990 blev der konstateret 27-36 par på 4-5 lokaliteter: 8-13 par Rømø (SJ), 10-13 par Fanø (RB), 6 par Saltvandssøen (SJ), 3 par Bøvling Klit (RK) og 0-1 par Harboør Tange (RK). De seneste år har antallet været svagt faldende på Rømø, men til gengæld stigende på Fanø. I Saltvandssøen er bestanden faldet støt fra 20-24 par i 1987 (Kim Fischer pers. medd.).

Første observation var 15/4 1 Aflandshage (S) og 2 Harboør Tange, sidste 27/8 1 Ishøj Strand (S). Største registrerede antal er fra Saltvandssøen: 40 13/8. I øvrigt foreligger spredte observationer fra Nordjylland (11), Fyn (3-4) og Sjælland (min. 7-8, især Ølsemagle Revle) samt Bornholm (13/8, 1 Salthammer).

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*
Tendensen med faldende antal af Pomeransfugle på rastepladsen ved Skjern Enge (RK) fortsatte i 1990, hvor maksimum kun blev 38. Arten er her noteret fra 24/4 til 20/5. De øvrige forekomster fra foråret var få: 5/5 1 Korshage (S), 15/5 3 Lapmarkerne, Hanstholm (NJ) og 24/5 2 Bar v. Vind (RK).

Efteråret bragte en ret usædvanlig iagttagelse: 15-19/7 1 2K Hesselholm, Samsø (ÅH). Efterårets to øvrige iagttagelser er tidsmæssigt mere typiske: 23/8 2 Selbjerg (NJ) og 29/8 2 Kongelundsstranden (S).

Islandsk Ryle overvintrer især i Vadehavet – her sammen med to ungfugle af Lille Kobbersneppe. Foto: John Larsen.

Islandsk Ryle *Calidris canutus*
Materialet forringes meget af, at der mangler data fra Fanø (RB), hvor store forekomster er registreret de foregående år. Dog foreligger der fra 1990 en del større observationer fra det øvrige Vadehav.

Overvintrende fugle er truffet i de fleste landsdele, uden for Vadehavet dog kun i beskedne tal. Den største forekomst var 28/1 500 Juvre (SJ). Gennem foråret er Islandsk Ryle set i større antal, bl.a. 25/3 560 Havneby (SJ) og 22/4 500 Højer Vade (SJ). Fra Margrethe Kog (SJ) meldes kun om beskedne tal sammenlignet med de foregående år, flest 10/5 4000 og 19/5 5000. På Sjælland trak ca 650 ult. maj - med. jun. med kulmination så sent som omkring 10/6, hvilket kunne tyde på, at fuglene er kommet sent af sted fra vinterkvarteret.

Der blev set adskillige Islandske Ryler gennem hele juni i NJ, RK, SJ og S. Det egentlige efterårstræk startede først i juli, med flest fugle pri. aug. - med. sep. og kulmination med. aug. De største antal: 18/8 806 Ballum (SJ) og 4/8 372 Søndervig (RK). Resten af året sås kun mindre antal, dog 140 28/12 Havneby (SJ). Øvrige december-tal er små: NJ 4, VE 1 og S 12.

Sandløber *Calidris alba*
Som for Islandsk Ryle svækkes materialet af manglende tal fra Ribe Amt.

Der blev truffet enkelte overvintrende fugle i flere områder: NJ, RK, SJ og LF. Pga. manglende tal fra Sønderho (RB) blev forårstrækkets top noteret 26/5 med 150 Lakolk Strand (SJ). Sidste forårsforekomst blev 5/6 11 Harbøør Tange (RK).

Efterårets første Sandløbere sås 8/7, 13 Elling Å's udløb (NJ). Der var ingen markeret kulmination på efterårstrækket, som heller ikke gav større tal. De største er alle fra Lakolk Strand (SJ): 23/9 60, 29/9 70, 13/10 78 og 14-15/10 200.

Dværgryle *Calidris minuta*
Antallet af Dværgryler på forårstræk var nede på det normale efter den flotte forekomst i 1989. Efterårstrækket derimod gav antal over det gennemsnitlige.

På forårstræk blev registreret 72 eksemplarer, det tidligste 5/5 1 Selsø (S). Forekomsten var jævnt fordelt fra med. maj til pri. juni med én større forekomst: 2/6 21 Bøvling Klit (RK). Forårets sidste Dværgryle blev set 16/6, 1 Ulvedybet (NJ).

Efterårstrækket med i alt 6942 registrerede fugle blev især præget af et stort antal ungfugle. Første observation var 6/7 1 Ballum (SJ), og trækket af adulte kulminerede ult. juli. Den største forekomst fra denne periode var 28/7 30 Harboør Tange (RK). Straks efter 20/8 steg antallet af juvenile Dværgryler kraftigt og hen til ult. sep. var der mange større forekomster med en markant kulmination pri. sep. De største antal var 29/9 324 og 6/9 240 Ulvedybet (NJ), 6/9 170 Stensnæs (NJ) og 9/9 170 Harboør Tange (RK). Årets sidste Dværgryler sås så sent som 31/10 1 Vejlerne (NJ) og 10/11 1 Ulvedybet (NJ).

Temmincksryle *Calidris temminckii*
Antallet af Temmincksryler på forårstræk var en del højere end i 1989, og især var det meget mere spredt over landsdelene end i 1989, hvor 75% af forekomsterne var fra NJ. Antallet på efterårstræk var til gengæld lavere end året før.

Årets første fugle sås 29/4 1 Harboør Tange (RK) og 1/5 1 Jerup Strand (NJ). Kulminationen på forårstrækket faldt midt i maj, men var ikke så udpræget som i 1989, idet der allerede tidligere på måneden blev set Temmincksryler i større antal, således 7/5 29 Vejlerne (NJ). De største tal i maj blev 47 21/5 og 31 24/5, Vejlerne, og fra det øvrige land 11/5 28 Borreby Mose (S) og 19/5 13 Margrethe Kog (S). Forårstrækket sluttede med et par sene efternølere: 10-11/6 1 Ølsemagle Revle (S) og 12/6 1 Hedeland Nord (S).

Efterårstrækket registreredes fra 9-10/7, 1 Bispeenge (F). Der var et ganske konstant antal Temmincksryler i landet fra med. juli til med. sep., kun med svage kulminationer ult. juli og ult. aug. De største efterårsforekomster var beskedne: 29/7 6 Vejlerne, 1/9 6 Bygholm Vejle (NJ) og 8/9 6 Ulvedybet (NJ). Efterårstrækket afsluttedes med et par normale observationer 18/9 samt en meget sen fugl 1/10, 1 Skansehage (S).

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*
76 Krumnæbbede Ryler på forårstræk var over gennemsnittet. De første var tidlige: 3/5 1 Enø Overdrev (S) og 7/5 1 Vejlerne (NJ), og de sidste et par meget sene efternølere: 21/6 1 Harboør Tange (RK) og 25/6 2 Vejlerne (NJ). Suverænt største observation blev 28/5 15 Vejlerne (NJ).

På efterårstrækket blev i alt registreret 3379, hvilket er dobbelt så mange som i 1989, men stadig langt fra de op mod 10000 fugle i 1988! Efterårstræk registreredes fra 6/7, hhv. 1 Ballum (SJ) og 3 Harboør Tange (RK). Adulttrækket havde en voldsom kulmination med. - ult. juli med flere store forekomster: 19/7 201 Bøvling Fjord (RK), 26-29/7 57-61 Harboør Tange (RK) og 21/7 50 Margrethe Kog (SJ). Ungfuglene markerede sig fra midt i august og kulminerede sidst på måneden. Her var de største forekomster: 26/8-2/9 73-97 Harboør Tange (RK), 29/8 75 Vejlerne (NJ) og 31/8 64 Ulvedybet (NJ).

En af de større forekomster var sen, nemlig 10/10 20 Enø Overdrev (S); faktisk var kun én observation senere, 17/10 2 Vejlerne.

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*
Som sædvanligt var Sortgrå Ryle koncentreret til Nord- og Vestjylland, hvor fire lokaliteter husede hovedparten. Lokalitetsmaksima var som følger: Agger Tange (NJ) 21/1 25, Hanstholm (NJ) 27/1 25, Thyborøn (RK) 20/1 46 og Deget (NJ) 28/3 40. Bortset fra sidstnævnte blev de fleste fugle truffet i januar-februar. Det sidste forårsfund var 5/6 1 Deget.

Efterårstrækket indledtes til normal tid: 18/8, 1 Harboør Tange (RK). Tallene var små efteråret igennem, med få undtagelser: 12/9 10 Hanstholm, 18/10 17 Agger Tange. Først i årets allersidste dage indløb et par større tal fra Thyborøn: 25/12 33 og 28/12 41.

Kærløber *Limicola falcinellus*
1990 blev et meget dårligt år for Kærløberen. Blot 3 eksemplarer (Jerup Strand (NJ) 23-25/5) fra foråret og skønsmæssigt 29-40 forskellige fugle fra efteråret er endnu lavere end 1986, hvor godt 50 individer blev registreret.

Efterårets Kærløbere fordelte sig således: NJ 3, RK 3-5, F 6-7, S 14-20, LF 1-2, M 2-3. Første iagttagelse var 4/7 2 Ølsemagle Revle (S). Der var en meget tydelig kulmination af adulte fugle sidst i juli, flest 28/7 5 og 29/7 4 Keldsnor (F) samt 26/7-1/8 3 Harboør Tange (RK). Ungfugletrækket kulminerede sidst i august, flest 30/8 3 Borreby Mose (S). Årets sidste Kærløber sås 10/9, 1 Selsø (S).

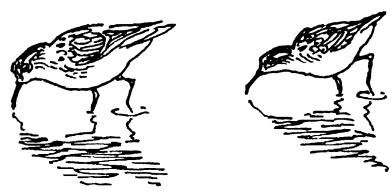

Enkeltbekkasin *Lymnocryptes minimus*
Trækbilledet adskiller sig ikke fra de foregående års, men der er en tendens til flere vinterforekomster. Det skyldes sandsynligvis til en vis grad, at man i de senere år er blevet opmærksom på, at Enkeltbekkasinen overvintrer ret hyppigt.

Forårstrækket afsluttedes 6/5, 1 Skårupøre Strand (F). Efterårets første sås 6/9, 1 Køge Sydstrand (S).

De fleste observationer gælder som sædvanligt 1-3 fugle. Herudover er der enkelte større obs., flest 13/10 7 Tvis (RK) samt 9/11 7 og 11/11 15 Kongelundsstranden (S).

Tredækker *Gallinago media*
Et ret dårligt år med blot 8-9 individer, flest fra foråret. Samtlige fund er fra det nordlige Jylland. Tidsmæssigt er fordelingen typisk med forårets fugle i maj, mens efterårstrækket er spredt fra august til oktober: 12/5 1 Egholm (NJ), 13/5 3 Skagen (NJ), 14-20/5 1 Skagen, 12/8 1 Nors Sø (NJ), 31/8-2/9 1 Harboør Tange (RK), 19-21/9 1 Dråby Vig (NJ og 19/10 1 Kærup Holme (NJ).

Odinshane *Phalaropus lobatus*
1990 var antalsmæssigt nogenlunde på højde med 1989. Årets store overraskelse blev et antal fund i Østjylland, hvor forekomsten langtfra er årlig.

Forårstrækket omfattede 18-24 forskellige individer med en tydelig kulmination ult. maj. Yderdatoerne var 19-20/5, 2 hhv. 3 Bøtø Nor (LF), og 25/6, 3 Vejlerne (NJ). Det var samtidig også de største forekomster. Herudover bør nævnes det første østjyske forårsfund: 29/5, 1 hun Nørrestrand (VE).

Efterårstrækket startede med 1 Bøvling Fjord (RK) 19/7. Der var to kulminationer, dels ult. juli (hovedsageligt adulte), dels med.-ult. august (juvenile). Større forekomster var få, og Harboør Tange (RK) markerede sig stærkest. 31/7-26/8 var 3 ungfugle stationære på lokaliteten, og 26/8 sås i alt 7 eksemplarer. I øvrigt 23-24/8 5 Tissø (S), men ellers var de østjyske forekomster de mest bemærkelsesværdige: 12/8 1 juv. Norsminde Fjord (ÅH), 14/8 1 juv. Århus Østhavn (ÅH) og 8-11/9 1 juv. Bollerstien (VE). Den sidste (sene) observation blev gjort 18/10, 1 Margrethe Kog (SJ).

Thorshane *Phalaropus fulicarius*
Et ganske pænt år med 9 eksemplarer, heraf to fra de indre farvande; bl.a. blev der igen i 1990 iagttaget Thorshane på Bornholm. Det skal i den forbindelse nævnes, at arten ikke blev iagttaget i Sverige i 1990. Der var en enkelt tidlig iagttagelse i aug., men ellers faldt observationerne som sædvanligt sammen med lavtrykspassager: 19/8 1 Blåvand (RB), 20/9 1 Blokhus (NJ), 20/9 1 Skagen (NJ), 28/9 1 og 7/10 1 Roshage (NJ), 8/10 1 Hammeren (B), 9/10 1 Blåvand, 18/10 1 Margrethe Kog (SJ) og 28/10 1 Kysing Næs (ÅH).

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*
Igen i 1990 oplevede vi Mellemkjover i vintermånederne jan.-marts, hvilket er anden vinter i træk. Fra perioden 1978-89 foreligger i alt 36 Mellemkjove-observationer fra månederne jan.-marts, heraf de 20 fra 1983. Fra 1990 foreligger i alt 4 vinterfund: 16/1 1, 28/2 1 og 12/3 1, alle Gilleleje (S), samt 10/2 1 Vorupør (NJ).

Forårets forekomst var normal med i alt 4 fugle i perioden 8-25/5, alle fra Skagen (NJ).

Efterårets forekomst indledtes 4/7, og frem til 2/11 observeredes i alt 126 Mellemkjover. Antallet lå således langt under de to foregående års rekordforekomster. Årsagen til dette skal formodentlig søges på ynglepladserne. Aldersangivelserne i rapporterne er desværre meget sparsomme, kun for 38 fugle (30% af efterårets total) er alder angivet, heraf 26 1K (68%), 7 imm. (18%) og 5 ad. (13%). En tidlig kulmination er ofte et tegn på en dårlig ynglesæson, men det er ikke muligt at konkludere noget sikkert på baggrund af så få aldersbestemte fugle.

Bedste lokaliteter blev Skagen med i alt 64 og Blåvand (RB) med 18. Ingen lokaliteter melder om markante kulminationer; bedste dage blev 15/9 5-6 rst. Skagen og 10/10 6 S Blåvand.

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*
I lighed med de øvrige kjover blev 1990 heller ikke noget stort år for Almindelig Kjove. De 2614 fugle er det laveste antal siden 1981. Gennemsnittet i perioden 1982-89 er på 3823 eksemplarer pr år.

Forårets første kjove sås 7/4 ved Hammeren (B), og i alt iagttoges 224 fugle indtil 1/7. Sædvanen tro er langt de fleste fra Skagen (NJ), hvor rastende kjover kan ses gennem hele foråret. Maks. 21 12/5 Skagen.

Efteråretstrækket indledtes så småt med. juli og kulminerede pri. aug. - ult. sep. I alt observeredes 2390 kjover, heraf 1348 (57%) ved Blåvand (RB). Skagens andel af NJs tal er ikke oplyst. Kulminationer, som dog ikke var særlig markante, fandt sted i perioderne 1-8/9, 18-19/9 og 7-10/10. De bedste dage blev 18/9 64 S Blåvand, 19/9 15 N og

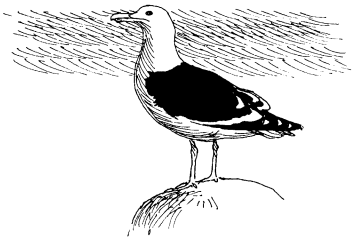

81 S Blåvand og 22/9 30 NV Skagen (denne dag kun 3 rst. Blåvand). Karakteristisk for Almindelig Kjove er, at forekomsterne er langt mere jævnt fordelt end hos de øvrige kjover. Således havde Blåvand i alt 13 dage med over 20 trk.

Sidste fugle blev 1 3/11 ved Christiansø (B) og en efternøler så sent som 10/12, Kongelundsstranden (S). Decemberkjover ses ikke årligt, sidste gang var i 1988 (7/12).

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*
Lille Kjove er den eneste af kjoverne, som havde en forekomst over middel i 1990. Årets i alt 46-49 fugle er klart flere end i 1989, men når dog ikke op i nærheden af rekordforekomsten i 1988. Ud af i alt 40 aldersbestemte eksemplarer var 25 (63%) juvenile, 10 (25%) imm. og 5 (12,5%) adulte. Aldersfordelingen og den ret sene kulmination tyder på en god ynglesæson.

Årets første, en 1K fugl, sås 31/8 raste ved Skagen (NJ), og den sidste noteredes 13/10. I alt 21-24 sås ved Blåvand (RB), 6 ved Skagen, 5 ved Blokhus (NJ) og 5 ved Hanstholm (NJ). Kulminationen fandt sted under og efter en lavtrykspassage med. sep., med maks. 19/9 6 S og 1 rst. og 21/9 4 S, alle Blåvand, samt 20/9 3 NØ Blokhus.

Fra de indre farvande foreligger enkeltobservationer fra Kysing Næs (ÅH) 29/9 hhv. 13/10 og fra Sjælland (8/9 Kongelundsstranden, 22/9 Gilleleje).

Storkjove *Stercorarius skua*
Langt de fleste Storkjover observeres normalt om sommeren og efteråret. Det er derfor højst usædvanligt med hele 13-14 fugle fra vinteren og foråret i 1990. Til sammenligning foreligger der fra årene 1970-89 i alt 14 vinterfund (dec.-marts) og 10 forårsfund (april-pri. juni) (Rasmussen 1981, Rapportgruppen 1986). Som hos mange af de andre havfugle faldt efterårskulminationen under og efter en lavtrykspassage med. sep.

De første Storkjover blev set 27/1, 1 S Kysing Næs (ÅH), og 28/1, 2 NV Skagen. Herefter 28/2-31/3 i alt 8-9 fugle, og endelig den eneste egentlige forårsfugl: 30/4 1 V Skagen.

Efterårets forekomst indledtes 8/7 ved Skagen, og i alt observeredes 117 Storkjover frem til 17/11. Skagen og Blåvand dominerer materialet med hhv. 34 (29%) og 30 (26%) af fuglene. Bedste lokaliteter herudover blev Hanstholm (NJ) med 12 og Vejlby Klit (RK) med 7. Desuden bemærkes 5 fra Kysing Næs samt én fra Christiansø (21/10), hvilket blot er tredje fund her. Årets afsluttedes med endnu et vinterfund: 29/12 1 Lyngvig (RK).

Dværgmåge *Larus minutus*
Den milde vinter afspejlede sig i en meget atypisk vinterforekomst. I den meget milde og blæsende periode fra 27/1 og gennem det meste af februar opholdt der sig nemlig usædvanligt mange Dværgmåger på en række lokaliteter landet rundt. Flest på Harboør Tange (RK) med op til 85 i tiden 3-25/2, Hanstholm (NJ) (maks. 35 27/1-13/2), Thyborøn (RK) (maks. 22 1/2) og Thorsminde (RK) (maks. 6 11/2). Det var dog ikke et rent nordvestjysk fænomen, idet Lillebælt (VE) havde 18-20 4/2 og Ballum (SJ) havde 10 samme dag.

Egentligt forårstræk blev der set meget lidt af – i alt højst 30 fugle – ligesom der resten af året sås meget få fugle. Eneste større efterårsobservation var 21/10 169 trk. Gedser (LF). Årstotalen på 2111 er således den laveste i de seneste 10 år.

Ingen ynglefund er rapporteret.

Sabinemåge *Larus sabini*
På trods af megen vestenvind midt i artens træktid (september) holdt forekomsten sig på det normale med 39 fugle. Årets første fund var samtidig det tidligste nogensinde: 29/7 1 ad. S Blåvand (RB). Få dage senere sås en 2K fugl samme sted, men herefter sås ingen i over en måned – en klar kontrast til tidsfordelingen i 1989.

I tiden 8-12/9 blev der set 3 fugle på vestkysten. Først herefter kom der gang i trækket. I weekenden 15-16/9 sås hele 10 eksemplarer på den svenske vestkyst, men ingen i Danmark. Få dage efter, 18-22/9, kom kulminationen: i alt 18 fugle – alle set på vestkysten, flest 19/9 (med bl.a. 4 juv. S Blåvand). I vestenvindsperioden 6-17/10 optrådte i alt 17 fugle (fraregnet gengangere) på vestkysten fra

Skagen (NJ) til Jordsand (SJ). Fundet fra Jordsand (1 6/10) er i øvrigt kun det andet fra SJ nogensinde. Året afsluttedes med 2 fugle ved Kysing Næs (ÅH) 4/11, hvilket også blev den eneste observation uden for vestkysten.

Gråmåge *Larus hyperboreus*
Med 63 observerede Gråmåger markerede forekomsten sig som den næstlaveste siden 1977. Det meget lave antal kan, ifølge svenske undersøgelser, ikke umiddelbart sættes i forbindelse med den milde vinter (Hirschfeld & Ullmann 1985). Langt de fleste (53) blev set i årets første halvdel.

De største koncentrationer sås vanen tro i de nordvestjyske fiskerihavne. Skagen (NJ) havde 7 individer fra 2/1 til 2/6. Samme antal havde Hanstholm (NJ) i tiden jan.-apr., mens der blev set 2-4 i Thyborøn Havn (RK) i perioden 13/1-28/4. På Christiansø (B) sås ligesom året før mange i foråret – i alt 18 fra 10/1 til 20/5.

Hele 7 Gråmåger i sommerperioden er til gengæld mere end normalt. Af disse havde Nr. Vorupør (NJ) 2 (8/7) og Hanstholm 2 (23/5-17/6 1 3K og 31/7 1 ad.).

Efteråret bød kun på 8 eksemplarer. Den første af blot to juvenile ankom 16/10 til Lyngvig (RK), den anden sås 17/11 Hanstholm.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*
Året blev endnu et dårligt yngleår for Sandternen, og det er sikkert kun et spørgsmål om tid før den ikke mere er dansk ynglefugl. Der ynglede 12 par i Danmark i 1990, men pga. oversvømmelse og især prædation fra ræve menes ingen at have fået unger på vingerne (Kim Fischer pers. medd.).

Første Sandterne sås på ynglepladserne 30/4. Uden for yngleområdet blev enkelte fugle observeret, mest usædvanligt var 16/5 2 ad. Amager Fælled (S). I Nordvestjylland huserede der også mindst et par individer (ynglepar?): 12/5 2 Harboør Tange (RK), 11/6 2 Agger Tange (NJ), 12/6 1 Bløden Hale (NJ) og 10/7 2 fouragerende Skagen. Sidste fugl uden for yngleområdet blev 3/9 1 Saltvandssøen (SJ).

Rovterne *Sterna caspia*
Den markante nedgang i antallet af rapporterede Rovterner i de seneste år fortsatte i 1990 – med 36 fugle blev det det dårligste år nogensinde.

Forårstrækket omfattede 4 eksemplarer, som alle blev set i den sydøstlige del af landet. Første blev 24/4 1 trk. NØ Ølsemagle Revle (S) og sidste 9/5 1 rst. Kongelunden (S).

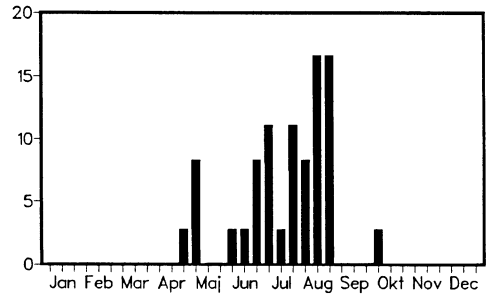

Procentvis fordeling af Rovterne (10-dages perioder, n=36).
Temporal distribution of Caspian Tern (pct. occurrence in 10-day periods, n=36).

I yngletiden blev der som sædvanligt set omstrejfende ikke-ynglende fugle. Men hverken Vejlerne (NJ) eller Tipperne (RK) havde de sædvanlige sommerkoncentrationer. I alt blev der i tiden 5/6-27/7 kun set 12 fugle. Ud over 20/6 2 Nørrestrand (VE) sås alle i den østlige del af landet – flest på Ølsemagle Revle med i alt 4.

Der blev set 19 Rovterner (heraf 4 juvenile) på efterårstræk i tiden 28/7-26/8, alle i den sydøstlige del af landet. Flest havde Christiansø (B): 14/8 2, 16/8 3 og 23/8 2. Dertil kommer en efternøler 13/10 Hammeren (B).

Dværgterne *Sterna albifrons*
Et par af landets største ynglekolonier oplevede en dramatisk nedgang i forhold til 1989 – Bøvling Klit (RK) fra 28 par i 1989 til 20 i 1990, Tissø (S) fra 25 par i 1989 til 6-8 par i 1990. Derimod er andre kolonier inde i en positiv udvikling. De to største kolonier i 1990 blev Esbjerg Havn (RB) med 38-40 par (25 par i 1989) og Læsø (NJ) med i alt 29-33 par (12 par i 1989).

De første Dværgterner ankom som normalt midt i april – første var 18/4 1 Kongelunden (S) – men som sædvanligt sås kun få fugle før ankomsten til ynglepladserne. Efterårstrækket foregik ligeledes temmelig upåagtet – ud over 18 ved Blåvand (RB) blev meget få noteret som trækkende. Årets sidste observation blev 27/9 3 Thorsminde (RK).

Sortterne *Chlidonias niger*
Det går stadig tilbage for Sortternen som ynglefugl i Danmark. I 1990 formåede 103-110 par således kun at få ganske få unger på vingerne (Knud Flensted pers. medd.). Arten ynglede kun på 6 lokaliteter, flest i Vejlerne (NJ), hvor 42-55 par producerede i alt 4 flyvefærdige unger. Uden for ynglepladserne blev 324 noterede fugle det laveste tal i

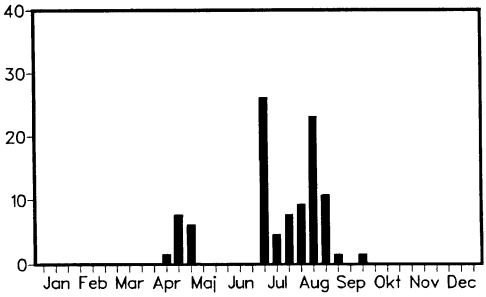

Procentvis fordeling af trækkende Dværgterne (10-dages perioder, n=65).
Temporal distribution of migrating Little Tern (pct. occurrence in 10-day periods, n=65).

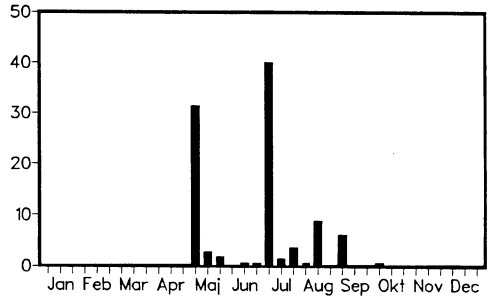

Procentvis fordeling af Sortterne (ynglefugle ikke medregnet) (10-dages perioder, n=324).
Temporal distribution of Black Tern in Denmark (excl. breeders) (pct. occurrence in 10-day periods, n=324).

mange år. Ankomsten skete i ugen fra 2/5 (1 Ramsømagle Sø (S)) til 9/5, hvor i alt 100 var set spredt over det meste af landet. Større antal noteredes først 6/5 (13 Nielstrup Sø (S) og 10 Mossø (ÅH)) og 7/5 (24 Røgbølle Sø (LF)).

Efterårstrækket startede tidligt – allerede 5/7 blev der ved Blåvand (RB) set 129 trk., eller næsten 70% af det samlede efterårstræk. Årsagen til denne tidlige træktop var sikkert det meget dårlige yngleresultat. Eneste større træktal ud over det nævnte var 15/9 14 trk. S Kysing Næs (ÅH). Sidste fugl blev set 18/10, 1 Margrethe Kog (SJ).

Lomvie *Uria aalge*

Den forholdsvis lave årstotal på 9247 fugle, mod 15 130 i 1989, skyldes et meget dårligt forår. I 1990 udgjorde 1. halvårs observationer således kun 23% af årsummen; i 1989 var det 77%. De overvintrende Kattegat-fugle trak i 1990 ud i al ubemærkethed, idet der i modsætning til f.eks. 1989 blev set meget få nordvesttrækkende ved Skagen (NJ) i jan.-feb. (største dagstotal i 1989 var 9/2 4330 N). Heller ikke østersøfuglenes forårstræk i Øresund i apr.-maj blev observeret i 1990; her var de bedste dage i 1989 25/4 med 540 SØ og 12/5 med 565 SØ, Kongelundsstranden (S). I forbindelse med forårstrækket sås enkelte rastende individer i det sene forår i Lillebælt: 24/3 25 Stenderup Hage (VE) og 20/5 31 Lillebæltssnævringen (F), samt i Limfjorden: 26/4 17 Bygholm (NJ) og 19/5 5 Østerild Fjord (NJ).

På Christiansø (B) havde bestanden en meget tidlig ynglesæson. De fleste unger forlod kolonien 11/6 og den sidste ynglefugl forsvandt inden 1/8. Bestanden blev løseligt vurderet til ikke under 1800 par og ser ud til at være tiltagende.

De første efterårsfugle blev som vanligt set i første uge af september. Efteråret bød på meget få større dage, på vestkysten kun 22/9 117 NV Skagen og 18/11 200 Roshage (NJ), hvorimod der blev set lidt flere i de indre farvande. Den 29/10 sås der 1000 rst. og 50 trk. Christiansø og 3/11 1030 trk. Gniben, Sjællands Odde (S).

Alk *Alca torda*

Som tidligere domineres materialet fra 1990 helt af de store mængder af Alke, der iagttages ud for Djurslands nordkyst (ÅH). Af årstotalen på 148 024 fugle blev 99% således iagttaget ud for Fornæs Fyr (ÅH) eller ved Skagen (NJ). Vi har ingen oplysninger for 1990 fra Havfuglegruppen, som 21/2 1989 anslog, at der opholdt sig 200 000 Alke på et begrænset område omkring Store og Lille Middelgrund og Fladen i Kattegat. Udtrækket fra Kattegat bemærkedes i 1990 næsten kun 14/3, hvor 17 200 trak NV Skagen. Resten af foråret sås meget få fugle, men i lighed med Lomvie kunne der træffes sene, formodentlig ikke-ynglende forårsgæster i Limfjorden (2/5 5 Buksør Odde (NJ)) og i farvandet omkring Lillebælt (1/6 5 ud for Mommark (SJ), 20/6 6 Tivsbæk (VE)).

På Christiansø (B) havde Alken, i lighed med Lomvien, en meget tidlig ynglesæson. De sidste forlod ynglepladsen 13/8. Bestanden var i år på 425 par, hvilket er det højeste nogensinde.

De første fugle i efteråret indfandt sig som normalt omkring 1/9, hvorimod hovedtrækket forløb noget senere. Skagen havde 16 942 trk., maks. 25/10 1800, 26/10 5500 og 27/10 1337. Ved området ud for Fornæs blev større koncentrationer først set i starten af nov.: 6/11 5000, 16/11 7000, 17/11 8133; allerede 20/11 sås årets største forekomst her, 70 000 (i 1989 blev der 2/12 iagttaget 120 500 på 4 timer).

Tejst *Cepphus grylle*
For tredje år i træk gik Tejsten frem som ynglefugl, idet der ynglede 597-618 par på 12-16 lokaliteter (Sten Asbirk pers. medd.). De tre største kolonier er stadig Hirsholmene (280 par), Nordre Rønner (85) og Deget (61). Især Hirsholmene er inde i en nærmest eksplosiv fremgangsperiode (115 par i 1987). Årsagen til den stabile fremgang er ikke klarlagt, men øgede mængder af småfisk som følge af den tiltagende eutrofiering af Kattegat er en sandsynlig forklaring (Sten Asbirk pers. medd.).

Uden for yngleområderne blev der som sædvanligt kun set meget få Tejster – således kun 2 på vestkysten (31/8 1 S Søndervig (RK), 27/3 1 S Blåvand (RB)). Dog havde Skagen (NJ) et pænt forårstræk med følgende maksimumdage: 3/5 6, 8/5 7 og 12/5 6. Herudover var Bornholm og Christiansø de eneste steder, hvor der blev set træk af lidt større omfang, i alt 176 eksemplarer – flest i foråret (marts: 64, april: 16), maks. 9/3 12 Hammeren (B). Her sås en del Tejster igen i november (21) og december (39).

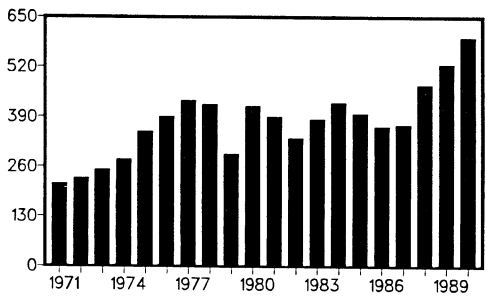

Ynglende Tejst (par) i Danmark 1971-90.
Breeding Black Guillemots (pairs) in Denmark 1971-90.

Søkonge *Alle alle*
Der blev som vanligt set forholdsvis få Søkonger om foråret – i alt 308. En isoleret og helt lokal forekomst ved Kysing Næs (ÅH) i dagene 28/1-12/2 med op til 47 fugle, var helt usædvanlig. Den sidste forårsfugl sås ved Skagen (NJ) 2/5.

Efteråret bød på i alt 2500 Søkonger, hvorved året blev et nyt rekordår for arten. De første blev observeret 15/9, 2 Rørvig (S) og 1 Skagen. Herefter sås der kun meget få fugle indtil 2/11, hvor der på 3 vestkystlokaliteter blev talt 1142 individer: 603 Blåvand (RB), 303 Søndervig (RK) og 236 Langerhuse (RK). De følgende uger var der igen få, indtil VNV-stormen 17/11 blæste mange fugle ind i Kattegat. Denne dag så sjællænderne i alt 311 på nordkysten, heraf 234 ved Gilleleje. I dagene 17-18/11 blev der set i alt 991 Søkonger i Skåne (Cherrug et al. 1991). De fleste forlod Kattegat få dage efter, således 21/11 191 trk. N Stensnæs (NJ).

Lunde *Fratercula arctica*
I hele Kattegat blev der set overraskende mange Lunder i 1990. Således var der rekordstor forekomst både i Danmark (96) og i Sverige (406) (Tyrberg 1991). Året startede ellers normalt med kun 4 forårsfugle, den sidste 12/3 1 V Gilleleje (S). Herefter skulle man helt frem til september, før der igen blev set Lunder. De første kom 9/9 2 Lild (NJ) og Roshage (NJ). Herefter blev der set i alt 86 Lunder frem til 25/11 – flest ved Fornæs (ÅH), i alt 36, og her havde man også de største dage: 12/10 og 16/10, begge med 7 eksemplarer. I december blev der yderligere set 2 fugle ved Fornæs, og året sluttede med en observation 29/12 af 4 fugle ved Lild.

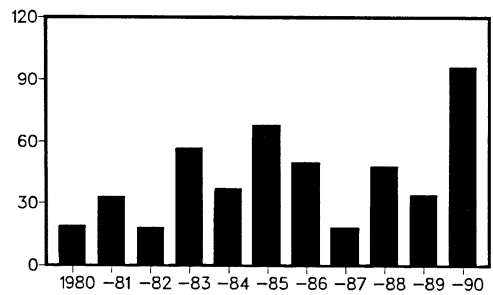

Observationer af Lunde i Danmark 1981-91.
Puffin records in Denmark 1981-91.

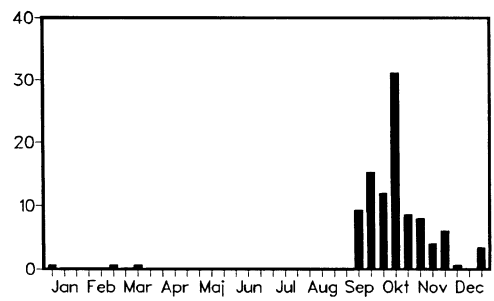

Procentvis fordeling af Lunde (10-dages perioder, n=151).
Temporal distribution of Puffin (pct. occurrence in 10-day periods, n=151).

Slørugle forekom næsten invasionsagtigt i vinteren 1990-91. Foto: Ejlif Holle Jørgensen.

Turteldue *Streptopelia turtur*
Der blev registreret 80 fugle, hvilket var det laveste antal i perioden 1978-90. 74% af iagttagelserne var fra Nordjylland og Bornholm. Den første sås 16/4, 1 Søndervese (RK), hvilket var eneste aprilfund. Resten ankom fra pri. maj. Største dage blev 30/5 4 trækforsøg Skagen (NJ) og 20/6 5 Hammeren (B). Fra efteråret er der 4 fund: 30-31/8 1 Christiansø (B), 6/9 1 Dovns Klint (F), 23/9 1 Voldbjerg Mølle/Hee (RK) og 29/9 1 Hanstholm (NJ).

Slørugle *Tyto alba*
I alt indrapporteredes 23 fugle samt et ynglepar. En var fra Sjælland (29/5 1 Ringsted), resten fra Jylland: Nordjylland 4, Ringkøbing 11, Ribe 1, Vejle 2 og Sønderjylland 4, foruden et ynglepar med 3 unger. I Sønderjylland skønnes ynglebestanden at udgøre 8-10 par.

I løbet af efteråret og vinteren 1990 optrådte Sløruglerne næsten invasionsagtigt, og det fortsatte ind i 1991.

Kirkeugle *Athene noctua*
I 1990 indrapporteredes 22-25 ynglepar: Nordjylland med 7-10, Ringkøbing 5, Århus 5 og Fyn 5. Men en nøjagtig opgørelse af den danske bestand vil kræve et specialprojekt. En undersøgelse i Vendsyssel og Himmerland (NJ) i tiden 1981-1990 gav oplysninger om 93-100 lokaliteter med Kirkeugler. Bestanden var vigende, og en del af lokaliteterne er i dag forladte.

Mosehornugle *Asio flammeus*
Arten fluktuerer meget. Der foreligger oplysninger om 276 Mosehornugler, fordelt med 214 i første halvår og 62 i andet halvår. Den 18/3 sås 6 i Margrethe Kog (SJ). Fra forårstrækket kan nævnes 15/4 8 Skagen (NJ), mens der fra Sjælland meldes om 25 trk. Få fugle i efteråret med største observation 8/10, 4 rst. Keldsnor (F).

Ét ynglepar er rapporteret fra Ribe Amt og 3 fra Sjælland, sammen med 6-8 mulige ynglepar i Ringkøbing, Århus og Sønderjyllands Amter. Til sammenligning kan det nævnes, at den svenske bestand skønnes til 9000 par (Risberg 1990).

Perleugle *Aegolius funereus*
Der blev set 12 Perleugler. Observationerne fra første halvår var: 16/2 1 trafikdræbt Ålbæk (NJ), 24/2 1 Enebærodde (F), 21/4 1 Råbjerg Kirke (NJ), pri. jan. - ult. feb. 2 Kongelunden (S), 1/1 og 13/1 1 Dragør Sydstrand (S), 1/4 1 Helsingør (S) og 20/3 1 Rø Plantage (B).

Den 27/7 blev der set 2 i Gudhjem Plantage (B), men deres alder er desværre ikke oplyst. I okt. blev der fundet en tilskadekommet Perleugle nær Ålborg (NJ), og 5-6/11 sås 1 i Stigsnæsskoven (S).

Natravn *Caprimulgus europaeus*
I alt 78-84 par/spillende hanner er rapporteret fra 1990, hvilket er lidt færre end sidste år; dette kan dog skyldes manglende optællinger.

Årets første sås 11/5 Christiansø (B). Største forekomst var fra V. Torup Klitplantage (NJ) 9-10/6 med 31 fugle, fordelt på 20 spillende hanner, 7 kaldende og 4 sete. I alt blev der hørt 31 spillende hanner i Nordjylland. I Ringkøbing Amt blev der fundet 27-32 par, heraf 15-20 par i Høgildgård Plantage. I Nørlund Plantage (VE) registreredes 10/5 5, og i Tisvilde Hegn (S) hørtes mindst 6 fugle på en enkelt tælling 15/6. – Årets sidste sås 1-10/10, Blåkær Skov (VE).

Isfugl *Alcedo atthis*
Arten fortsætter sin fremgang. I f.eks. Nordjylland er der indrapporteret 116 eksemplarer, i Århus Amt 203 eksemplarer fra 55 lokaliteter. På Sjælland sås 29-31 fugle, hvoraf 10-12 i september som antyder et indtræk udefra, og noget tilsvarende blev noteret i Nordjylland.

Arten er igen begyndt at yngle på Sjælland, men der er kun fundet 26-28 sikre ynglepar i hele landet. Dette afspejler dog ikke ynglebestandens størrelse. Olsen (1992) anslår bestanden til 50-100 par, flest i Østjylland. Ynglefund uden for artens kerneområde var: Nordjylland 5-6 par, Ringkøbing 3, Sønderjylland 2, Sjælland 3, Lolland-Falster 1, samt et muligt par på Bornholm.

Isfugl. Foto: Steen Øllegaard.

Biæder *Merops apiaster*
Hovedparten af årets 22 Biædere sås ved Skagen (NJ). Her var der i tiden 21/5-6/6 14, med 23/5 4 og 1/6 6 som de største dage. Herudover sås 11/6 1 Vesterø Havn, Læsø (NJ), 10/6 2 Klosterhede ved Risbæk (RK) og 23/5 1 Christiansø (B). Fra Svaneke (B) foreligger et sent efterårsfund, 1 17/10.

Hærfugl *Upupa epops*
Der blev set 21 individer, næsten ligeligt fordelt på 1. og 2. halvår. Første fund med. feb. 1 rst. Skamlebæk (S) og seneste fund 4/12 Jerup (NJ). De fleste sås i april, maj og oktober - i alt 14.

Regional fordeling af Hærfugl.
Regional distribution of Hoopoes recorded in first and second half-years.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	B
1. halvår	3	2	0	1	0	0	0	1	0	4
2. halvår	4	0	0	0	2	0	1	0	1	2

Vendehals *Jynx torquila*
Der blev registreret meget få Vendehalse, både under trækket og på ynglelokaliteterne, kun 159-166. Den første blev set 13/4 Bursholt, Tolne (NJ). Fra forårstrækket kan nævnes: 5-9/5 16 Danzigmann, Læsø (NJ), 2-26/5 6 Skagen (NJ), 27/4-18/5 19-25 Christiansø (B), samt i alt 17 på Sjælland.

Ynglebestanden kan ikke anslås ud fra materialet, kun 15 par/syngende fugle er rapporteret. Olsen (1992) skønner bestanden til 150-300 par.

Under efterårstrækket blev der set 15-16 individer på Christiansø i tiden 12/8-3/9. Største rasttal (4) er fra Lushage, Helgenæs (ÅH), 22/8. Den sidste blev set 10/10, Soltuna (B).

Grønspætte *Picus viridis*
Hovedområdet er Århus Amt, hvor 56-74 par blev rapporteret; i Silkeborg Statsskov fandtes 25-33 par. Grønspætten blev fundet ynglende på 17 lokaliteter i Nordjylland, med største bestand i Dronninglund Storskov (9-11 par). I Ringkøbing Amt blev den i yngletiden set på 21 lokaliteter. Vejle Amt melder om 6 par og Sønderjyllands Amt om 4 par. Kun én iagttagelse er fra Fyn, hvor 1 juv. blev fundet død 1/8 i Vestermose.

Sortspætte *Dryocopus martius*
Den bornholmske ynglebestand ligger stabilt på 35 par, mens bestanden på Sjælland ekspanderer. Sortspætten yngler nu bl.a. ved Klint i NV-Sjælland, i Suserup ved Sorø samt mod syd til Præstø Fed. I Sønderjylland har der været en fremgang til 5 par (3 par 1987-89). Bestandene i Århus Amt (20-25 par) og Ringkøbing Amt (4 par) er stabile. Ét par blev rapporteret fra Vejle Amt, og ligeledes ét fra Nordjyllands Amt, men bestanden her er reelt større (12-15 par).

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor*
Ynglebestanden i 1990 kan opgøres til 32-33 par, hvilket er normalt (jvf. Olsen 1992). Fordelingen er 2 par i Sønderjylland, 10-11 par på Sjælland, 10 par på Lolland-Falster og 10 par på Bornholm. Arten er set i alle rapportområder på nær Ribe og Århus Amter. Træk eller trækforsøg sås 1/3 1 Hammeren (B), 19/5 1 Skagen (NJ), 2/9 1 Hyllekrog (LF), 23/9 1 Stigsnæs (S) og 17/10 1 Kongelunden (S).

Toplærke *Galerida cristata*
Artens hovedudbredelse er stadig Jylland og her specielt NJ. Der sås både på Sjælland og Fyn flere i 1990 end i 1989. De største tal var 11/11 5 Holme/Viby (ÅH) og 24/6 5 Skejbycentret (ÅH). På Sjælland sås 10-11 fugle mod 4 i 1989, og på Fyn gjordes 1 ynglefund mod 0 i 1989.

Hedelærke *Lullula arborea*
I foråret registreredes 221 eksemplarer, heraf 109 på Sjælland og 65 på Bornholm. Forårets første fugl var 18/2 1 trk. Søndersø (S). Fra med. marts sås arten over det meste af landet. Det største træktal fra foråret er 1/4 31 trk. Dragør Sydstrand (S), som havde i alt 45 trk., mens Gilleleje (S) havde 33 trk. og Hammeren (B) 55 trk. I Vestdanmark havde Skagen (NJ) 22 trk.

Fra yngletiden indrapporteredes mindst 56 syngende/ynglepar mod 42 i såvel 1988 som 1989. Det er specielt den sjællandske bestand, som er gået frem. Her blev i 1990 registeret 14 syngende/ynglepar (under 5 i 1988 og 8 i 1989). Største forekomst var 18/3-21/6, op til 10 syngende Asserbo Plantage/Tisvilde Hegn (S).

Regional fordeling af Hedelærke (ynglepar eller syngende fugle).
Regional distribution of singing/breeding Wood Larks.

NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
14	7	8	10	2	0	14	0	0	0

Bjerglærke *Eremophila alpestris*
Arten følger sit sædvanlige mønster med flest fugle langs vestkysten/Vadehavet og i Nordjylland, og ganske få uden for dette område. Sidste forårsobservation var 4/5 11 Hanstholm (NJ). De største forårsforekomster var 26/3 98 Margrethe Kog (SJ), 13/4 46 Vejlerne (NJ) og 22/4 25 Råbjerg Kirke (NJ). Største tal uden for hovedområdet var 3 på 2 forskellige sjællandske lokaliteter.

Første efterårsobservation var 26/9 12 Hanstholm. Største efterårsforekomster var nov. 140 Margrethe Kog, samt 27/10 70 og 25/11 85 Råbjerg Kirke; i Østdanmark 10/11 9 Avedøre Holme (S).

Markpiber *Anthus campestris*
Første fugl sås 25/4 1 Frederikshavn (NJ). Der indrapporteredes 7 ynglepar fra 6 lok., heraf 6 fra Ska-

Regional fordeling af Markpiber.
Regional distribution of Tawny Pipits recorded in first and second half-years.

	NJ	RK	ÅH	F	S	M	B
1. halvår	5	1	6	0	3	2	0
2. halvår	0	0	0	1	5	0	2

genområdet (NJ); desværre foreligger der ingen oplysninger fra Anholt (ÅH). Den sidste på forårstræk sås 6/6 Skagen.

Fra efterårstrækket er der følgende observationer: 2/9 1 Sydvestpynten (S), 4/9 1 Dragør (S), 6/9 1 Kongelundsstranden (S) og 16/9 1 Monnet, Tåsinge (F).

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*
Efter nogle års tilbagegang ser arten ud til at være i fremgang, med i alt 152 fugle (21 forår og 131 efterår) indrapporteret i 1990. I 1988 sås 117 og i 1989 mindst 130 fugle.

Første fugl på forårstræk sås 30/4 ved Moesgård Strand (ÅH), den sidste 3/6 1 Staunings Ø (S). Det største fund var 27/5 4 trk. Hammeren (B); i alt havde Bornholm 10.

Under sydtrækket sås den første 15/8 Dragør Sydstrand (S), den sidste 14/10 Gedser (LF). Arten forekommer især i Østdanmark om efteråret (F 17, S 87, LF 2, M 3, B 15). De største dage var 28/8 5 Brøndby Strand, 12/9 6 Rørvig, 23/9 5 Utterslev Mose og 27/9 5 Kongelunden, alle Sjælland. De bedste lokaliteter var Kongelunden (S) 20, Ishøj Strand (S) 15, Christiansø (B) 14 og Sydlangeland (F) 17.

Gulhovedet Gul Vipstjert
Motacilla flava flavissima
Der var i 1990 3 observationer af 4 individer, hvilket må betragtes som et normalt antal: 22/4 1 han Staunings Ø (S), 6/5 2 hanner Flyndersø, Rørvig (S) og 28/7 Harboør Tange (RK). Denne geografiske fordeling er noget unormal, da de fleste fugle af denne britiske race normalt ses i Jylland.

Sortrygget Hvid Vipstjert
Motacilla alba yarrellii
Der sås mindst 20 fugle i 1990. Blandt disse er der ét vinterfund, 29-31/12 1 1K Lynæs Havn (S); de øvrige 19 er fra 1. halvår, 18 fra Ringkøbing og Nordjyllands Amter og én fra Sjælland.

I perioden 17-26/3 sås 7 individer, flest i Nordvestjylland og alle enlige fugle pånær 26/3 2 Torsminde (RK). Alle disse fugle optrådte i forbindelse med varmt vejr, som kom vestfra. Herefter dalede antallet af observationer i april og maj for igen at stige i juni, takket være en stor observation 2/6: 2-4 Agger Tange (RK).

Efterårets invasion af Silkehaler var en af de største nogensinde. Foto: Birger Lønning.

Regional fordeling af Sortrygget Hvid Vipstjert.
Regional distribution of Pied Wagtail.

	mar	apr	maj	jun	dec
NJ	5	1	2	5-7	
RK	2	3			
S				1	1

Silkehale *Bombycilla garrulus*
Foråret gav 15093 fugle, hvad der må betegnes som en mindre invasion. Invasionen begyndte i jan. i Nordjylland, hvor der i alt sås 5046. Herefter bevægede invasionen sig ned over landet, således at der blev observeret flest fugle i Århus Amt i feb. og på Sjælland i feb. og mar. Derefter ebbede invasionen ud. Største træktal er således 115, Skagen (NJ) 2/4. Af de 23 fugle, som blev set i maj, var de 9 fra Nordjylland, 7 fra Bornholm og 5 fra Sjælland. De sidste fugle sås 15/5, 3 Gudhjem (B). Den største flok (1200) sås jan. Hjørring (NJ); 6/3 sås 400-500 på Nørrebro/Kbh. (S).

Efterårets gigantinvasion gav ikke mindre end 89737 indrapporterede Silkehaler – en af de største invasioner nogensinde! Invasionen forløb på samme måde som om foråret, dvs. med start i NJ og efterfølgende bevægelse ned over landet. Denne gang nåede invasionen helt ned til Sønderjylland, hvilket den ikke gjorde i foråret. På Sjælland sås de første fugle i sep., og med. okt. forekom arten over hele landet.

I Nordjylland kulminerede invasionen pri. nov. med følgende store tal: 3-4/11 5000 Frederikshavn (NJ) og 2000 Ålborg (NJ). Invasionen ned gennem Jylland gav som maksimumtal 2500 trk. V og 3000 rst. (Århus 29/11). På Sjælland faldt kulminationen i dec. Dette stemmer godt overens med, at arten kulminerede i Skåne i okt.-nov. (Cherrug et al. 1991), og at Falsterbo kun havde 3309 trk. indtil midten af nov. De største flokke var 31/12 1900 Amager Fælled (S), 10/12 1700 Helsingør (S) og 4/11-8/12 1700 Hillerød (S). Der sås i efteråret i alt 17 flokke med over 1000 individer: 3 i Nordjylland, 7 i Århus Amt og 7 på Sjælland. De største flokke uden for disse 3 områder var: 3-9/11 800-1000 Holstebro (RK), 4/11 530 Svaneke (B), 2/11 500 Gudhjem (B) og 29/10 500 Rønne (B). Ingen andre steder sås flokke på over 500.

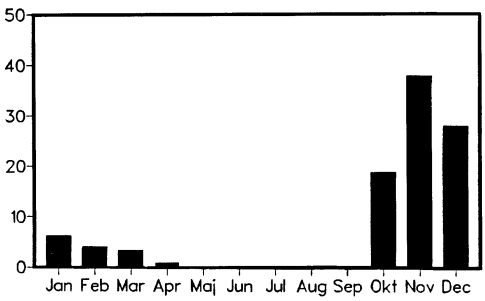

Månedsvis fordeling af Silkehale (procent, n=105000).
Monthly distribution of Waxwing (pct. individuals, n=105000).

Vandstær *Cinclus cinclus*
I alt blev der registreret færre fugle end i 1989; mindst 199 eksemplarer i første halvår (heraf mindst 53 i ÅH) og 172 i andet halvår (58 i NJ). Den ligelige fordeling mellem 1. og 2. halvår er normal. Sidste forårsobservation var 25/5 1 Skagen (NJ). De bedste lokaliteter var: Mølleåsystemet (S) 15, Funder Å (ÅH) 15 og Grejs Ådal (VE) 11. Efterårets første fugl var 3/10 1 Rønne (B), og bedste lokalitet blev her Grejs Ådal 14 og Køge Å (S) 10.

Blåhals *Luscinia svecica*
Blev på forårstrækket set i perioden 8/5-10/6. Kulminationen faldt 18-24/5. På Christiansø (B), som er artens hovedlokalitet, var de største dage 18/5 100-200 og 19/5 50-60. Første fugl på Christiansø var 9/5, sidste 10/6. En usædvanlig dato var 18/7 1 hun Stege Sukkerfabrik (M). I Nordjylland sås arten 8-24/5 med i alt 20, heraf 8-21/5 7 Skagen og 8-24/5 9 Danzigmann/Læsø, med 21/5 3 som største dag.

I efteråret blev der set fugle mellem 22/8 og 27/9, flest på Christiansø. Største fund var 2 Kysing Fjord (ÅH) 26/8 og 2 Ishøj Strand (S) 12/9.

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros*
Første fugl sås 17/3 1 Svinø (S). De fleste Husrødstjerter har forladt landet i nov., men så sent som 11/11 og 19/11 blev der set hhv. 10 og 5 på Avedøre Holme (S). Der var følgende vinterfund, jvf. den milde vinter: 1/1 1 St. Emmerske (SJ), jan. 1 Skagen (NJ), 16/2 1 Brøndbyøster (S) og 1-17/12 1 Avedøre Holme (S).

De fleste Husrødstjerter sås på Sjælland, mindst 251. Største enkeltobservation var 30/9 17 Avedøre Holme (S). Vejle (VE) havde 1 sikkert ynglepar og 10-20 syngende, Horsens (VE) 10-15 syngende.

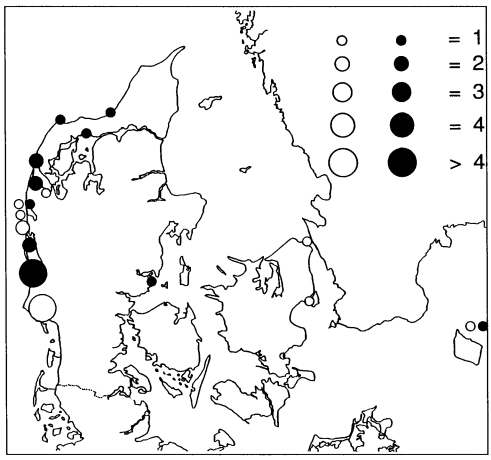

Fordeling af Sortstrubet Bynkefugl. Fund i første halvår er angivet med åben cirkel, fund i andet halvår med fyldt cirkel.
Distribution of Stonechat. Open circles: first half-year. Filled circles: second half-year.

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*
Årets mindst 36 fugle udgør den tredjehøjeste total nogensinde. Også fra Sverige (Tyrberg 1991) er meldt om flere fugle end normalt (næstbedste år nogensinde med i alt 15). Der blev registreret 19 i 1. halvår og 17 i 2. halvår, og arten blev set i 8 af 11 regioner.

Fordelingen af de kønsbestemte fugle var 16 hanner og 11 hunner. Arten blev registreret i alle måneder undtagen juli, flest i feb. og okt.- nov., hvilket er artens trækperioder. Et tiltræk gav 6-7 eksemplarer på Langli/Skallingen (RB) i feb.

Et par fugle var stationære gennem længere tid: 4/11 1989 til 22/1 1990 1 han Roshage (NJ) og 13/10-31/12 1 han Harboør Tange (RK).

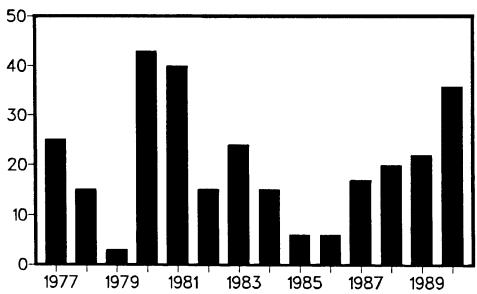

Observationer af Sortstrubet Bynkefugl i Danmark 1977-90 (oplysninger mangler fra Ribe 1985-90 og Bornholm 1985 & 1987).
Stonechat records in Denmark 1977-90 (data missing from Ribe 1985-90 and Bornholm 1985 & 1987).

Ringdrossel *Turdus torquatus*
Som følge af manglende oplysninger fra RB gav året kun 1052 individer. Flere lokalrapporter melder om et dårligt – middelmådigt år.

Første forårsfugl sås 27/3 ved Ulvedybet (NJ) og sidste 5/6 Skagen (NJ). Trækket kulminerede 28/4-6/5 med mindst 184 fugle. De største observationer var 5/5 22 rst. Rørvig (S), 33 Gjerrild Nordstrand (ÅH) og 2/5 21 trk. Skagen (NJ). Harboør Tange (RK) havde 46 eksemplarer i løbet af april.

Efterårets første Ringdrossel blev set 13/9 ÅH, den sidste 11/11 1 rst. Hirtshals (NJ). De fleste fugle sås pri. okt., hvilket er normalt. De største fund var 1/10 19 trk., 21 rst. og 2/10 29 rst., Voerså (NJ).

Græshoppesanger *Locustella naevia*
Første fugle er noteret 13/4 1 RB, 21/4 1 Røsnæs (S), 22/4 1 Magisterkogen (SJ) og 30/4 1 Skagen (NJ). På mange lokaliteter registreredes de første Græshoppesangere i perioden 5-10/5. Arten synes at være gået noget tilbage, således var der i 1990 244 på Sjælland mod 255 i 1989 og 305 i 1988.

Artens kerneområde er NØ-Sjælland og SJ. Vestamager blev også i 1990 bedste lokalitet med i alt 162 (155 i 1989, 159 i 1988); bedste dage var 20/5 107 og 10/6 75. I Sønderjylland er Tinglev Mose (15) og Frøslev Mose (14) de bedste lokaliteter. De sidste Græshoppesangere sås 18/9, 2 Christiansø (B).

Flodsanger *Locustella fluviatilis*
Årets 15 fugle er det højeste antal, som er noteret. 1983 var hidtil bedste år med 12 eksemplarer (Olsen 1990). Men jævnfør Sverige, hvor der siden 1980 kun har været 3 år med under 100 fugle! I modsætning til Sverige, hvor Flodsangeren er i konstant fremgang, dog med årlige udsving, ser arten i Danmark ud til at være nogenlunde konstant med 5-7 eksemplarer pr år.

Flodsangeren har en tydelig østlig udbredelse i Danmark, og et nordjysk fund i 1990 var da også kun det femte her. Arten blev set mellem 19/5 (1 Brabrand Sø (ÅH)) og 12/8 (1 Hanstholm (NJ)). Stationære fugle var 11-31/5 1 Bjerregrav Mose

Regional fordeling af Flodsanger.
Regional distribution of River Warbler.

NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
1	0	2	3	1	1	6	0	1	0

Flodsanger i Danmark og Sverige 1980-90.
River Warbler records in Denmark and Sweden 1980-90.

	1980	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
Danmark	5	5	6	12	7	5	3	4	7	(8)	15
Sverige	81	97	103	129	107	73	131	135	215	205	187

(ÅH) og 20/5-3/6 1 Bakkendrup (S). Overraskende var der ingen fund fra Christiansø (B), hvor arten ellers de senere år har optrådt næsten årligt.

Savisanger *Locustella luscinioides*
De sidste års fremgang blev i 1990 afløst af en tilbagegang; i alt registreredes 30 fugle, heraf 10 på Fyn og 7 i Nordjylland. Den tidligste var 24/4 Brabrand Sø (ÅH) og den sidste 29/8 Østlige Vejler (NJ). De største forekomster blev 3 par Fredmosen (F), 30/4-29/8 3 østlige Vejlerne (NJ) og 3 Åmosen (F). Den geografiske fordeling er normal, men det er overraskende, at der hverken er fund fra LF eller Christiansø (B).

Regional fordeling af Savisanger.
Regional distribution of Savi's Warbler.

NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
7	1	2	3	2	10	3	0	2	0

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*
Årets første fugl blev set 23/4 i Vejlerne (NJ) og den sidste 29/9 på Dragør Sydstrand (S).

Sivsangeren har sine største bestande i Vest- og Nordjylland, med følgende størstenoteringer af syngende/ynglepar: 11/6 64 Vejlerne (NJ), 10/6 41 par Ulvedybet (NJ) og 35-38 Flynder Ådal (RK), samt 13/5 25 Agger Tange (NJ).

Forårstrækket mod ynglepladserne nord for Danmark kulminerede pri. juni med følgende størstenoteringer på Christiansø (B): 1/6 6-10, 5/6 6-8 og 8/6 8-10. Returtrækket her var noget mere spredt: 15/8 4-6 og 26/9 8-10.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*
For tredje år i træk ingen ynglefund. Første registrering blev 12/5 1 Skagen (NJ), sidste 2/8 1 Sydlangeland (F). Der sås i alt 14 fugle, hvoraf kun 2 var stationære i længere tid, 16/5-10/6 1 (dog 5/6 2, dvs. mulighed for yngel) Mørkekær (ÅH), og 13/5 og 3/6 2 hhv. 1 Fredsmade, Sønderskoven (SJ). Herudover bør nævnes, at Sjælland i tiden 11-24/5 havde 5, dog alle enlige og kun på enkeltdage.

Regional fordeling af Drosselrørsanger.
Regional distribution of Great Reed Warbler.

NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
3	0	3	0	2	1	5	0	0	0

Høgesanger *Sylvia nisoria*
Der registeredes i 1990 i alt 7-8 par, hvilket er på linie med de foregående år. Alle ynglefund var fra sydøstvendte kystområder. Første fugl sås 26/5 på Møn, og Christiansø (B) havde 28/5-9/6 5 eksemplarer, hvilket var de eneste forårsfund. Efterårstrækket startede 7/8 med 1 Klitmøller (NJ); derefter sås 3 på Christiansø 15/8-1/9, 2 1K nær ynglelokalitet på Sjælland 2/9, og 1 Hanstholm (NJ) 6/9.

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*
Der blev i 1990 registreret 46-47 fugle, hvilket sammen med 56 fugle i 1989 tyder på en genopbygning af bestanden. Olsen (1992) angiver en tilbagegang efter 1975 med 20-35 fund pr år sidst i 1970erne og 10-20 pr år i 1980erne.

Årets forekomst var overvejende sydlig (20-21 fugle i Sønderjylland). De første fugle sås allerede om vinteren, 4/1 2 Lunden, Gram (SJ). Herefter sås 16/3 1 Keldsnor (F). Foråret gav i alt 26 fugle, flest (15) i april og i alt 11 noteret som syngende (4 i Åbenråskovene (SJ)). Fra sommerperioden er der 11-12 fugle, alle registreret 10/6 i Draved Skov (SJ). Der blev ingen ynglefund gjort.

Efterårets 6 fugle blev set i oktober, den sidste dog 3/11 Ulfsund v. Nees (RK). Året, der startede med en vinteriagttagelse, sluttede på samme vis: 29/12 1 Bagenkop (F). Vinterfund er usædvanlige (Dybbro 1978).

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*
1990 blev et år med få fugle, idet kun 69-75 blev registreret på landsplan. Det lave antal, specielt fra foråret, er formodentlig reelt på trods af, at der savnes data fra Møn og Ribe Amt. Vindforholdene har muligvis påvirket forekomsten, idet maj måned overvejende havde vinde fra V og NV.

Der blev registreret 54-59 eksemplarer i foråret, 44-49 i maj. Det første sås 5/5: 1 han Gjerrild Nordstrand (ÅH). Hovedparten stammer fra Christiansø (B), der i tiden 9/5-21/5 havde 22-27 fugle, flest (20-25!) både 19/5 og 20/5. Disse regnes i materialet for samme fugle. Fra foråret i øvrigt er noteret følgende: Sjælland 16, Nordjylland 17, samt Ringkøbing og Århus Amter hver én.

Af efterårets 15-16 fugle sås de første ualmindeligt tidligt, nemlig 7/8 1 hunfarvet Kongelundsstranden (S) og 11/8 1 syngende Gulstav Mose (F). Om disse var ynglefugle vides ikke. De følgende sås inden for mere normale tidsrammer, bl.a. 30/8 1 Harboør Tange (RK). Totalen for august blev i alt 6 fugle, og for september 8-9. Sidste fugl blev noteret 8/10, 1 Christiansø (B).

Skægmejse *Panurus biarmicus*
Arten fortsætter sin fremgang med stigende tempo. Ni amter melder om Skægmejser på i alt 48 lokaliteter, hvoraf fire sjællandske var nye for arten. Stort set alle amter melder om fremgang.

Nordjylland havde 90 eksemplarer i første halvår, men hele 1144 i andet! Bestandsstørrelsen i Nordjylland er svær at vurdere, men antallet af ynglepar anslås til ikke under 200 med klart flest i Vejlerne, hvor der blev ringmærket 124 fugle. Ringkøbing Amt melder om bemærkelsesværdigt mange iagttagelser: 415-468 Skægmejser, mod ingen i 1987-88 og 80-82 i 1989. Flest (246-288) blev set i Husby. Også her blev der ringmærket et større antal fugle, i alt 75. Århus Amt melder om stadig fremgang: Dronningborg Bredning/Randers Fjord 25-30 og Grund Fjord 3-4 par. Vejle Amt havde mindst ét ynglepar, og fra Sønderjylland er maks. 60 fugle i Miang Dam 14/10. Fyn havde 7-8 par, og på Sjælland blev 1990 det bedste år nogensinde. Året her blev præget af et stort rykind ult. okt. - pri. nov., og flest blev registreret ved Ishøj Strand med op til 23 i tiden 3/11-27/12. Fra Lolland-Falster er der oplysninger om to ynglelokaliteter, og på Christiansø (B) blev det andet fund af arten gjort, da hele 16 fugle kortvarigt rastede 8/10. På selve Bornholm var der ingen observationer.

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*
I modsætning til 1988-89 foreligger der fra 1990 et ganske fyldestgørende materiale. Derfor kan der nu gives et langt mere reelt billede af artens forekomst. Tallene stemmer til en vis grad overens med de tal, Clausen & Madsen (1986) anslog for 1979-84 (Fyns Amt mindst 50 par, Sønderjyllands Amt 130-180 par, Ribe Amt 15 par og Vejle Amt ca 50 par).

På Fyn blev der i 1990 sat ny rekord for arten: 191 individer, fordelt over hele området; omkring Kerteminde er bestanden anslået til mindst 25 par. Fra Sønderjyllands Amt er meldt om 6 par i Gram Slotspark og 60-70 par i Åbenråskovene (1600 ha), mens indsendte iagttagelser fra 12 andre lokaliteter er uden antal. Fra Vejle Amt er oplysningerne mangelfulde for flere kendte lokaliteter, og der er kun rapporter om 6 fugle på 4 lokaliteter i tiden 17/3-22/9 samt 2-3 par ved Ll. Grundet i maj-juni.

Fra de SU-omfattede amter foreligger fra 1990 3 fund, men kun ét er indsendt og godkendt, nemlig 3/3-30/6 1 han syngende Jægersborg Dyrehave (S). I øvrigt er arten taget af SU-listen for hele landet fra og med 1. januar 1991.

Pungmejse *Remiz pendulinus*
Selvom enkelte amter melder om tilbagegang for arten, blev 1990 et godt år med fremgang i flere amter. Der foreligger oplysninger om 62-68 ynglepar fra mindst 22 lokaliteter.

Årets første sås allerede 18/3, 1 Uldum Kær (VE), og samme dag 1 Tryggevælde Ådal (S). Nogle få er set trækkende: 19/3 1 Kofoeds Enge (S), 24/4 1 Ellemose (S), 26/4 1 Gilleleje (S) og såvel 2/5 som 5/5 1 Christiansø (B). Christiansø melder i øvrigt for andet år i træk om et markant influx, 8-11 fugle, mens Fyn havde et dårligt år med 107 iagttagne mod 284 året før.

Forholdsvis få fugle blev set i efteråret, og eneste trækiagttagelse var 8/10 5 Gentofte Sø (S).

Ynglepar af Pungmejse.
Breeding Penduline Tits.

Region *Area*	Ynglepar *Pairs*
NJ	13-15
ÅH	9-11
VE	5-7
SJ	18
F	7
S	10

Pirol *Oriolus oriolus*
Et år med forholdsvis få fugle, hvilket bl.a. kan skyldes de overvejende vestlige vinde i maj og juni. Antallet af registrerede fugle begunstiges i høj grad af varm syd- og sydøstlig vind i maj-juni, som man f.eks. oplevede i 1989, hvor der sås 58 fugle på Fyn mod kun 17 i 1990.

Der blev i 1990 registreret 98-99 Piroler, heraf to om efteråret (2/8 1 rst. Stigsnæs (S), 17/8 1 Fyn). I alt 18 syngende hanner blev hørt spredt over det meste af landet. Der er ingen oplysninger om ynglefund. Årets første fugle blev registreret 5/5 (1 Blommeskobbel (SJ)) og 10/5 (1 Frejlev Skov (LF)). Hovedparten (55-68) noteredes i juni, resten i maj.

Skagen (NJ) havde 23-24 i tiden 16/5-11/6, flest 2/6 5 og 4/6 6. Ved Gilleleje (S) sås trækkende fugle på de samme to datoer, 2/6 3 og 4/6 1. Eneste trækkende fugl i øvrigt var 20/5 1 Moesgård Strand (ÅH).

Stor Tornskade *Lanius excubitor*
I første halvår er registreret 147-182 fugle, størsteparten i Nordjylland (35-42) og på Sjælland (40-50). Der er indrapporteret oplysninger om 10-12 sikre samt et enkelt muligt ynglepar, fordelt med Ringkøbing Amt 7-9 par og Vejle Amt 3 par. Der blev desuden registreret én fugl i maj og 4 fugle i juni.

Fra andet halvår var der iagttagelser af 218-241 eksemplarer. I juli sås 3 fugle, mens ingen blev set i august. Fra efteråret er de første 13/9 1 Hanstholm (NJ) og 16/9 1 Dovns Klint (F). Følgende tre områder kunne notere flest: Nordjylland 40, Ringkøbing Amt 40 og Sjælland 65-71. De største rasttal blev Store Dyrehave 5 og Gribskov 7, begge Sjælland i okt.-dec.

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*
1990 blev et år med få fugle, i alt 22 fordelt med 7 i første og 15 i andet halvår. Antallet er det laveste siden invasionen i 1985. Den regionale fordeling blev: Nordjylland 2, Sønderjylland 4, Århus Amt 8, Vejle Amt 2, Fyn 2, Sjælland 3 og Lolland-Falster 1. Årets største enkeltobservation var 5/8 4 Tønder (SJ). Der blev ikke registeret ynglende fugle.

Ravn *Corvus corax*
Der er indsendt oplysninger om 65-70 ynglepar, men flere amter bedømmer antallet af par til langt flere end det indberettede.

Der blev registreret kollektiv overnatning på fire lokaliteter: Nørreskov (VE) maks. 104 i marts og 90 i december; Højrup (SJ) 35-293, med maks. i vintermånederne og juli; Bylderup (SJ) 25-360; og Ellum (SJ) – en ny overnatningslokalitet – ca 60 ult. apr. - pri maj. Fra den kendte soveplads ved Vedsted (SJ) var der ingen observationer. Eneste småflokke/familieflokke blev 11/2 12 Salten Langsø (ÅH), 5/6 5 rst. Gribskov (S) og 25/12 6 rst. Strødam (S).

Trækket blev, med undtagelse af 4/3 1 Sønder-vig (RK), præget af noteringer fra Sjælland, med største registreringer 12/10 15 Alsønderup Enge og 19/11 8 samme sted. De 15 fugle d. 12/10 er den største enkeltforekomst registreret i landsdelen.

Ynglepar af Ravn.
Breeding Ravens.

Region *Area*	Ynglepar *Pairs*
NJ	2
RK	2
ÅH	19
VE	14
SJ	18
S	4
LF	1
B	5-8

Gulirisk *Serinus serinus*
I 1990 blev registreret i alt 37 fugle, hvilket var mange. Forårets fund fordelte sig med Nordjylland 9, Vejle og Århus Amt hver 1, Sjælland 12 og Christiansø (B) 4. Første fugl blev set bemærkelsesværdigt tidligt, 17/3 1 trk. Gilleleje (S), den næste var 3/4 1 Skagen (NJ). Arten optræder under forårstrækket normalt ikke før ult. marts - pri. april, og hovedparten ses ult. april - pri. juni (Olsen 1992). Efterårets første blev 1 syngende Stigsnæs

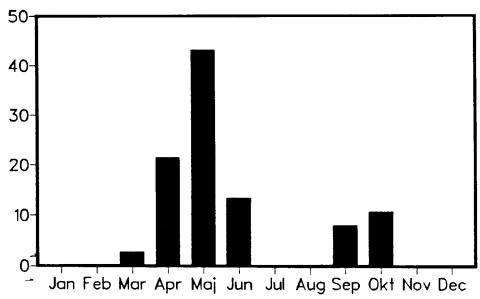

Månedsvis fordeling af Gulirisk (procent, n=37).
Monthly distribution of Serin (pct. individuals, n=37).

(S) 9/9, de sidste 2 trk. Gedser (LF) og 2 trk./rst. Kroghage, Falster (LF), begge steder 19/10. Der er ingen rapporter om ynglefund.

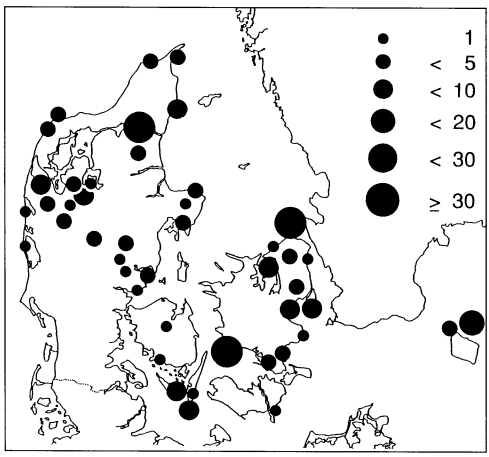

Geografisk fordeling af Hvidvinget Korsnæb i andet halvår.
Geographical distribution of Two-barred Crossbill in the second half-year.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*
Ingen observationer i første halvår. Andet halvårs fugle repræsenterer derimod det største antal og den mest massive invasion i Danmark nogensinde, idet 252-283 fugle blev registreret i otte amter. Også i Sverige blev invasionen af stort omfang med den hidtil højeste årssum på over 2300 fugle (ca 30 dog fra første halvår) (Tyrberg 1991). I Falsterbo blev totalen 106 fugle, hvoraf flest (57) blev set i oktober (Cherrug et al. 1991). I Danmark blev invasionen specielt bemærket på Sjælland (129-137 fugle) og i Nordjylland (48-59 fugle). I tiden 26-30/12 sås op til 35 rastende i en flok ved Lundby Krat (NJ), hvilket er den hidtil største i Danmark.

De første fugle sås ult. aug., nemlig 23/8 2 Femmøller (ÅH), 27-28/8 1 Christiansø (B) og 28/8 2 Stigsnæs (S). De næste sås med. sep., og invasionen toppede pri. - med. okt. Månedsfordelingen kom til at se sådan ud: aug. 5, sep. 78, okt. 82, nov. 59 og dec. 59.

Flest trækkende fugle blev noteret på Stigsnæs (S), der i perioden 28/8-15/10 havde i alt 64 med største antal 16/9 20 og 2/10 24. Af rastende fugle skal foruden de allerede omtalte nævnes nogle store dage fra Gilleleje (S): 3/10 20 og 10/10 30.

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*
Efteråret 1990 blev det næstbedste nogensinde for Stor Korsnæb i Danmark. I alt kom årssummen til at lyde på 5632 fugle, hvoraf blot de 15 var fra første halvår (første 4/2 Salten Langsø (ÅH), sidste 12/6 Hammeren (B)). Majoriteten af årets fugle er rapporteret fra Jylland, i alt 4564, hvilket kan hænge sammen med artens krav til biotop og føde. En anden vigtig faktor kan være invasionens oprindelsessted.

Også i Sverige satte Stor Korsnæb sit præg på efterårstrækket, idet årstotalen blev på 3784 fugle, kun svagt overgået af invasionerne i 1975 og -82 (K. M. Olsen pers. medd.). På Falsterbo blev registreret i alt 1815 fugle, heraf 1106 trækkende. Kulminationen indtraf i sidste halvdel af oktober med 300 som dagsmaks. (30/10) (Cherrug et al. 1991).

I Danmark noteredes de første fugle så tidligt som 28/7: 12 rst. Stigsnæs (S). Fra med. aug. og året ud sås arten regelmæssigt. De største observationer blev: 1/10 103 Voerså (NJ); 19/11 300, 25/11 350 og 14/12 560 Bunken Klitplantage (NJ); 22/12 72, Nørlund Plantage (RK). Fra Stigsnæs (S) skal nævnes 121 trk. i perioden 28/7-28/10, med bedste dag (35) 1/10.

Regional fordeling af Stor Korsnæb.
Regional distribution of Parrot Crossbills recorded in first and second half-years.

	NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	B
1. halvår	2	2	5				5		1
2. halvår	3964	315	155	110	20	405	591	10	47

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*
Årets første blev set 6/5, 1 Dybsø (S), og 11/5, 1 Bøtø Nor (LF). Christiansø (B) havde dagligt fugle fra 17/5 til slutningen af juni, bedste dag 31/5 med 10-12. Fra Nordjylland er indsendt oplysninger om 182 fugle i maj-juni, flest fra Skagen (maj 64, juni 90). Bedste dage var 23/5, 2/6 og 4/6, alle med 11 rastende.

Forårets trækbevægelser var beskedne. Trods de mange rastende fugle blev f.eks. ingen set trækkende ved Skagen (NJ), og kun følgende to områder havde noteringer: Århus Amt i alt 19 trk. i tiden 21/5-4/6, flest 4/6 12 Gjerrild Nordstrand. Sjælland i alt 21 trk. i perioden 24/5-4/6, flest 4/6 16 Gilleleje.

Stor Korsnæb. Foto: Erik Thomsen.

Syngende fugle blev hørt over det meste af landet fra med. maj frem til juli-august. Der er indsendt oplysninger om 18-22 ynglepar fra hhv. Fyn (Sydlangeland med hele 11 par), Lolland-Falster og Bornholm.

Arten blev i 1990 registreret som ny for Sønderjyllands Amt, idet hele 6 fugle sås 11/7 Havneby, Rømø. Hvorvidt der er tale om ynglefugle vides ikke. At de fleste amter, ud over de nævnte, melder om sandsynlige ynglepar, og at arten blev noteret som ny for Vejle Amt i 1988, kunne tyde på en fortsat spredning i Danmark.

Efterårstrækket var beskedent og berørte kun Christiansø (B), hvor der blev set op til 6 på den bedste dag. Årets sidste sås her 16/9.

Laplandsværling *Calcarius lapponicus*

Med få undtagelser er der kun meldt om få fugle både forår og efterår, hvilket også var tilfældet i 1989.

I første halvår blev registreret 165 eksemplarer, størsteparten i april og i Nordjylland (109). Fra januar er der oplysninger om i alt 8 fugle, heraf de 7 13/1 Ballum (SJ). Fra trækstederne følgende tal: Skagen (NJ) i tiden 5-26/4 med maks. 6 23/4; Gilleleje (S) 13-18/4 8, flest 14/4 6; Christiansø (B) 1-15/4 4-5; og Rørvig (S) 13-23/4 4. Eneste større rasttal var 12 5/2 Ny Frederiks Kog (SJ).

I andet halvår noteredes 380-420 individer, flest (101) i Nordjylland. Hovedparten (227) er fra oktober. De største rasttal blev: Vejlerne (NJ) 23/11 20; Harboør Tange (RK) 13/10 56; Margrethe Kog (SJ) 28/10 ca 70: og Christiansø (B) 30/8-30/10 61-70, dog med mulighed for flere gengangere. Af trækkende fugle er registreret: Skagen 13-26/10 25, Sandene (RK) 13/10 9, Dovns Klint (F) 17/9-20/10 8, Kongelunden (S) 11/9-22/10 30, Ishøj Strand (S) 11/9-22/10 24, Gedser (LF) 15/9-14/10 3 og Christiansø 8/9-20/10 16.

Hortulan *Emberiza hortulana*

Et enkelt fund blev gjort i april: 30/4 1 Skagen (NJ). Herudover sås der i alt 170-181 fugle i fem amter.

Regional fordeling af Hortulan.
Regional distribution of Ortolan Buntings recorded in first and second half-years.

	NJ	ÅH	F	S	B
1. halvår	45	4	4	86	33-40
2. halvår	6		7	13	21-26

Fra forårstrækket skal følgende registreringer af rast- og træktal nævnes: Skagen 12/5 19 rst., Rørvig (S) 45 i tiden 2-13/5 (bedste dag 10/5 med 5 trk. og 14 rst.), og Gilleleje (S) 6/5 6 trk. som største forekomst. På Sjælland som helhed blev de to bedste dage 6/5 (16 trk.) og 10/5 (21 trk.). Christiansø (B) havde i tiden 4-22/5 29-40 individer, dog med mulighed for gengangere. Sidste fugle blev 26/5 1 Skagen og 22/6 1 han syngende Vesløs (NJ).

Andet halvårs i alt 47-52 eksemplarer er forbløffende få sammenlignet med 111-115 i 1988 og 173-186 i 1989. På trods heraf dog 21-26 fugle på Christiansø i tiden 13/8-24/9, dog med mulighed for gengangere; 1 24/9 blev det sidste fund her, og det blev også landets sidste i 1990.

Summary

The Danish Bird Report 1990

This report deals with the occurrence in Denmark of bird species which, as a rule, are not reported elsewhere, e.g., by the Rarities Committee or as subjects of systematic monitoring schemes.

The winter 1989/90 was very mild, particularly the last part where February and March had temperatures well above normal, leading to some exceptionally early records of, e.g., swallows and Hobby. Warm weather prevailed until mid-May. In autumn strong winds were frequent in September when, around and after the 20th, some seabird species occurred in unusually high numbers (Storm Petrel, Leach's Storm Petrel). During October-December large-scale irruptions of Waxwing and both Parrot and Two-barred Crossbills were noticed over much of the country.

Referencer

Cherrug, S., H.-Å. Gustavsson, A. Lindén, B. Petersson, U. Stengård & K. Ståhl 1991: Fåglar i Skåne 1990. – Anser Suppl. 29.

Christensen, R. 1991: Artsbestemmelse af flamingoer. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 85: 97-100.

Clausen, P. & J. Madsen 1986: Forekomsten af Korttået Træløber *Certhia brachydactyla* i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 9-16.

Cramp, S. & K.E.L. Simmons (red.) 1980: The birds of the Western Palearctic. Vol. II. – Oxford University Press.

Dybbro, T. 1978: Oversigt over Danmarks fugle. – Dansk Ornitologisk Forening.

Hirschfeld, E. & M. Ullman 1985: Förekomsten av vittrut *Larus hyperboreus* i Skåne. – Anser 24: 103-114.

Olsen, K. M. 1990: Flodsangeren *Locustella fluviatilis* i Danmark, med noter om feltbestemmelse. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 84: 15-20.

Olsen, K. M. 1992: Danmarks Fugle – en oversigt. – Dansk Ornitologisk Forening.

Rapportgruppen 1986: Nyt om fugle i Danmark. – Dansk Ornitologisk Forening.

Rasmussen, E. V. 1981: Storkjovens *Stercorarius skua* forekomst i Sydskandinavien, især Danmark, 1970-78. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 75: 41-46.

Risberg, L. 1990: Sveriges fåglar – Vår Fågelvärld Suppl. 14.

Tyrberg, T. 1991: Fågelrapport för 1990. – Vår Fågelvärld 50(6/7): 27-61.

Antaget 26. august 1992

Henrik Skov
Maj Munk
René Christensen
Peer Lindballe
Jan Smidt

Rapportgruppen,
Dansk Ornitologisk Forening,
Vesterbrogade 140,
1620 København V